

Sobota nebo neděle?

**Studie o závaznosti zachování týdenních sobot
pro novozákonní církvev**

Pavel Škoda B.Th.

Sobota nebo neděle?

Poslední úprava: 4/2012

Obsah

Úvod	2
1. Sobota a stvořitelství týden	3
2. Sobota, desatero a Mojžíšův zákon	7
1. První zmínka o sobotě v Bibli	7
2. Vydání desatera na hoře Sinaj	7
3. Sobota - znamení smlouvy mezi Hospodinem a vyvoleným Izraelským národem	8
4. Časový rozsah platnosti Mojžíšova zákona	9
5. Je desatero součástí Mojžíšova zákona?	9
6. Dělí se Mojžíšův zákon na různé typy zákonů, z nichž každý má jinou platnost?	9
7. Má sobotní přikázání charakter morálního zákona?	10
8. Neoddělitelná svázanost obřizky a soboty	11
Závěr	12
3. Co Nový zákon říká o sobotě?	13
1. Sobota je učiněna pro člověka (Mk 2,27)	13
2. Kristus pánem soboty (Mk 2,28)	14
3. Nežádoucí útěk v sobotu (Mt 24,20)	14
4. Sobota jen stínem budoucích věcí (Ko 2,16.17)	14
5. Sobota jako otroctví (Gal 4,9-11)	15
6. Na dnech nezáleží (Ř 14,5.6)	16
7. List Židům (Žd 4,9).....	16
Závěr.....	17
4. Co Nový zákon říká o neděli?	19
1. Den letnic (Sk 2,1)	19
2. Sbírka první den týdne (1K 16,2)	19
3. Shromáždění první den v týdnu (Sk 20,7)	19
4. Den Páně v knize Zjevení (Zj 1,10)	20
5. Kristova zjevení po jeho zmrtnýchvstání	20
Závěr.....	21
5. Co Nový zákon neříká o sobotě	22
1. Mlčení Krista i apoštolů ohledně soboty	22
2. Jeruzalémský sněm (Sk 15,10-11)	22
3. Seznamy hříchů v NZ	22
4. V NZ nenacházíme žádný příkaz ke změně soboty na neděli	23
5. Koncepční důvod pro ukončení závaznosti soboty v době Nové smlouvy	23
Závěr.....	24
6. Vztah Krista a křesťanů k zákonu	25
1. Proč Kristus zachovával sobotu?	25
2. Porušil Kristus sobotu?	25
3. Potvrdil Kristus neměnnou platnost Zákona (Mt 5,17-20)?	25
A) Mt 5,17-18	25
B) Mt 5,19.20	26
4. Co znamená zachovávat "královský zákon" (Jak 2,8-13)?	27
5. Co znamená "zachovávat jeho přikázání" (1 J 5,2-4)	28
Závěr.....	28
7. Svědectví rané církve	29
1. Spisy církevních otců	29
2. Existují vnější důvody pro změnu dne bohoslužeb ze soboty na neděli?	30
Závěr.....	30
8. Sobota a E. G. Whiteová	31
1. Sobota jako pečeť a neděle jako znamení šelmy?.....	31
2. Přikázání Boží a svědectví Ježíšovo	31
3. Změna soboty na neděli Římsko-katolickou církví	32
Závěr.....	32
9. Závěr	34
Příloha č. 1 - Zápas o sobotu vně i uvnitř CASD	35
Příloha č. 2 - Pohanský Den Slunce a neděle	39
Použitá literatura a použité zkratky	40

Úvod

Na úvod si definujeme základní fakta a základní otázky, na které v této práci budeme hledat odpověď:

Fakta

1. Bůh po stvoření světa odpočinul sedmý den, který požehnal a posvětil.
2. Požadavek zachovávat sobotu je součástí desatera jako jeho čtvrté přikázání.
3. V Novém zákoně nenajdeme žádné definitivní vyjádření, určující, že křesťané mají světit nějaký konkrétní den.
4. Kristova církev ve svých počátcích zachovávala sobotu a scházela se zároveň i v neděli.

Otázky

1. Ustanovuje Bůh sedmý den stvoření pravidelnou týdenní sobotu?
2. Komu je určeno desatero a jaká je jeho platnost včetně čtvrtého přikázání?
3. Co nám Nový zákon říká o dnu odpočinku a dnu bohoslužby Kristovy církve?
4. Kdy a proč církev opustila zachovávání soboty a ponechala pouze neděli jako den společných bohoslužeb?

1. Sobota a stvořitelství týden

Sedmého dne dokončil Bůh své dílo, které konal; sedmého dne přestal konat [jišbot] veškeré své dílo. A Bůh požehnal a posvětil sedmý den, neboť v něm přestal konat [šabat] veškeré své stvořitelství dílo. (Gn 2,2-3)

Pro zastánce stálé platnosti zachovávání soboty má interpretace tohoto textu klíčovou důležitost, protože s jeho výkladem stojí či padá teorie o univerzální platnosti soboty pro celé lidstvo. Pokud taková platnost existuje, je zachovávání soboty závazné i pro nás dnes.

Níže je v sedmi bodech provedeno zhodnocení uvedených dvou veršů s cílem zodpovědět otázku: **Ustanovuje Bůh sedmý den stvoření pravidelnou týdenní sobotu a dává prvním lidem příkaz k jejímu dodržování?**

1. Text nikde neříká, že Bůh požehnal a posvětil KAŽDÝ sedmý den, ale že **požehnal a posvětil JEDEN JEDINÝ konkrétní den** a to sedmý den, který následoval po šesti stvořitelství dnech.

2. Text také nikde neříká, že tento sedmý den byl určen jako odpočinek pro Adama a Evu, ale že v tento den Bůh sám přestal konat své dílo, tedy On sám "odpočinul" od své stvořitelství aktivity. **Sedmý den od počátku stvoření byl, stejně jako šest předchozích stvořitelství dnů, pouze a výhradně o tom, co dělal resp. nedělal Bůh a nikoli o tom, co mají či nemají dělat lidé.**

Pozn.: Sedmý den od počátku stvoření nemůže vypovídat o odpočinku určeném pro Adama a Evu, protože ti pravděpodobně ještě žádný fyzický odpočinek nepotřebovali - jejich existence trvala zatím pouze jeden jediný den. Je také diskutabilní, zda by v podmínkách dokonalého světa, jakým byl Eden, bylo i v budoucnu pro „nepadlé“ lidi fyzicky potřebné každý sedmý den odpočívat.

3. **Adam s Evou nepotřebovali zvláštní vyhrazený čas pro vztah se svým Stvořitelem.** Byly to dokonalé lidské bytosti, a byli proto ve společenství s Bohem neustále. Pravidelné týdenní soboty s cílem zajistit společenství Boha a lidí tedy před pádem člověka do hříchu postrádají svůj smysl.

4. Protože Bůh je duchovní bytost (J 4,24), je třeba význam sedmého dne hledat jinde než v potřebě Boha fyzicky odpočívat. Den to bezpochyby významný byl, protože ho Bůh požehnal a posvětil. **Význam sedmého dne od počátku stvoření, zdá se, spočívá právě v jeho jedinečnosti**, tedy v tom, že to byl první den po dokončeném stvoření, a tedy vlastně jakási "startovní čára" dějin lidstva. Výjimečnost tohoto dne s největší pravděpodobností spočívá v tom, že od této chvíle se začíná rozvíjet vztah mezi člověkem a Bohem. Bůh v tento den přestal tvořit a svoji pozornost obrátil na vztah mezi ním a prvními lidmi a tím učinil tento den zvlášť výjimečným. **Boží požehnání a posvěcení se tak spíše než dne samotného týká jeho náplně, a tou je počátek vztahu mezi Stvořitelem a člověkem.**

M. Bič píše: *"Smysl stvoření vidí Písmo ve dni sedmém čili v odpočinutí. Jsou tu předpoklady pro obecenství. Bůh, který mohl tvořit bez přerušení dál a dál, z lásky ke svému stvoření přestal. (Výklady k SZ, díl I., str.28)*

Pozn.: jako nedokonalá ilustrace může posloužit například analogie s požehnáním oddávajících svatebčanů o svatebním dnu, protože zde začíná jejich vzájemná životní cesta. Svatební den se pak v životě novomanželů již více neopakuje, ale jeho význam pro jejich společný život je trvalý.

Exkurz:

Požehnání a posvěcení v Gn 2,3:

Bylo přesvědčivě prokázáno, že oba tyto termíny jsou zde synonyma...požehnání sedmého dne je vysvětleno v termínu "posvěcení", tj. oddělení a vyvolení. Bůh oddělil sedmý den; toto interpretujeme v termínech eschatologického, proleptického znamení ukazujícího na budoucí odpočinek. Tedy výrok z Gn 2,3 je třeba chápat nikoli jako požehnání Sabbatu (dle našeho chápání Ex 20,11 takovéto požehnání doprovázelo inauguraci Sabbatu na Sinaji), ale ve významu konečného odpočinku pro Boží lid. Pochopení termínů posvěcení a požehnání sedmého dne stvoření v eschatologickém smyslu však neznamená, že Gn 2,2,3 nemá žádný vztah k řádu stvoření. Ve skutečnosti...se jedná o vyvrcholení celé pasáže Gn 1,1-2,3. .... Sedmý den Bůh prohlásil své stvoření za oficiálně dokončené a ukázal, že jeho dílo je následováno obdobím kontemplace a odpočinku.... to ukazuje, že cílem stvoření není lidstvo, ale že veškerá Boží stvořitelství aktivita plyne do univerzálního období odpočinku. Tajemství sedmého dne nemůže být vysvětleno v lidských termínech, ale nachází svůj cíl a řešení ve zjevení daném v Nové smlouvě. Boží poslední stvořitelství čin není stvoření člověka, ale vytvoření období odpočinku pro lidstvo. (D. A. Carson, From Sabbath to Lord's Day, str.29-30)

5. Je zde však také MOŽNOST, že Boží činnost v šesti dnech a Boží odpočinutí v den sedmý měly být **vzorem pro životní rytmus lidí**. Bůh bezpochyby mohl svět stvořit v jednom dni a mohl ho také tvořit déle než 6 dní. Protože ho však stvořil v šesti dnech a v den sedmý odpočinul, může to být pro člověka zamýšleno jako příklad. **S jistotou to však nevíme, Písmo zde mlčí. Nemáme žádný doklad o tom, že by týdenní cyklus byl lidem po stvoření světa nařízen a nemáme žádný doklad o tom, že by byl lidmi dodržován.** V celé knize Genesis nalezneme pouze těchto dalších šest zmínek o období sedmi dnů:

„neboť již za sedm dní sešlu na zemi déšť, který potrvá čtyřicet dní a čtyřicet nocí.“ (Gn 7,4)

Po sedmi dnech pak pronikly na zemi vody potopy. (Gn 7,10)

Čekal ještě dalších sedm dní a znovu vypustil holubici z archy. (Gn 8,10)

Čekal ještě dalších sedm dní a opět vypustil holubici; už se však k němu zpátky nevrátila. (Gn 8,12)

Vyplň týden této; dámeť potom i tuto za službu, kterouž sloužiti budeš u mne ještě sedm let jiných. (Gen 29:27 BKR). ČEP překládá volněji: Zůstaň u ní po celý svatební týden;... (Gn 29,27 CEP)

Jákož tak učinil a zůstal u ní po celý týden. Pak mu Lában dal za ženu svou dceru Ráchel. (Gn 29,28 CEP)

Pozn.: *týden [šbua]* doslova: *období sedmi* (tj. dní, let apod.). Jednotka času v Gn 29,27.28 není specifikována. V našem textu překladatelé z kontextu předpokládají, že je myšleno sedm dní.

Zda uvedené verše dokládají používání týdenních cyklů pro dělení času a nebo jde pouze o použití čísla 7, kterému je v Písmu dána zvláštní symbolická důležitost, nevíme. I kdyby však zmíněné narážky prokazovaly dělení času lidmi na týdenní (sedmidenní) periody, **absence jasného Božího příkazu dodržovat sedmý den odpočinku vede k závěru, že šabbat v tom smyslu, jak je definován ve čtvrtém přikázání desatera, v době před Mojžíšem dodržován nebyl.** Spíše můžeme říci, že lidé se možná inspirovali Božím příkladem 6 + 1 stvořitelských dní k tomu, aby si dělili čas na práci a odpočinek do sedmidenních cyklů.

Exkurz:

Nejranější důkaz o používání **7-denního týdne** u Židů se objevuje až v Babylónském zajetí v 6. století př. n. l.

Různé národy v historii používali různé dlouhé týdny, příklady:

10-denní týden: Egypťané a Číňané

9-denní týden: Keltové

8-denní týden: staří Etruskové od cca 8-7. stol. př. n. l. 8-denní týden byl znám jako tzv. nundinální cyklus. Kolem 6. století př. n. l. tento týden přijali Římané. Jak se Řím postupně rozpínal, setkal se s praxí 7-denního týdne a po jistou dobu oba typy týdnů koexistovaly v Římské říši současně. Postupně však zvítězil 7-denní týden a 8-denní navždy zmizel z historie. Oficiálně prosadil 7-denní týden císař Konstantin v r. 321 n.l.

5-denní týden: Babylóňané

6. Je však také zřejmé, že v jistém smyslu Boží odpočinek od sedmého dne po začátku stvoření trvá neustále. Bůh v tomto smyslu, tj. ve smyslu absence své tvůrčí činnosti, pokračuje ve svém odpočinku i po sedmém dnu:

...sedmého dne přestal konat veškeré své dílo. (Gn 2,2)

Neboť do odpočinutí vcházíme jen my, kdo jsme uvěřili, jak bylo řečeno: 'Přisahal jsem ve svém hněvu: Do mého odpočinutí nevejdou!' To řekl Bůh, ač jeho odpočinutí trvá od chvíle, kdy stvořil svět. (Žd 4,3)

Tato skutečnost je také **potvrzena výrazovými prostředky hebrejského jazyka:** každý ze šesti stvořitelských dnů je zakončen frází "*byl večer a bylo jitro den ...*". Tato fráze jednoznačně limituje rozsah každého z těchto dnů na 24 hodin. **U sedmého dne však tato fráze zcela chybí,** a tím je v kontextu s předchozími dny jasně řečeno, že události sedmého dne nejsou omezeny na samotný sedmý den, ale že ho přesahují a trvají neustále, resp. nemají ohraničenou platnost.

Exkurz:

Sedmý den reprezentuje dokončení celého stvoření a proto v jeho požehnání je požehnáno celé stvoření. Tak je tento den ve vztahu k předchozím šesti dnům a zároveň je odlišný, protože nemá žádné hranice. Šest dní má svůj cíl v sedmém dnu, který je odlišný od ostatních, a to je důvod požehnání a posvěcení tohoto sedmého dne. (A. T. Lincoln, D.A.Carson, ed., From Sabbath to Lord's Day, str. 348.)

Od sedmého dne se tak neustále rozvíjí vztah Boha a lidí. **Boží odpočinutí tedy trvá nepřetržitě od sedmého dne stvoření, a ne pouze v pravidelných sedmidenních periodách.** To je další argument proti tvrzení, že sedmý den od počátku svého stvoření Bůh ustanovuje pravidelnou týdenní sobotu podle vzoru, jakým On sám odpočinul.

Exkurz:

Po pádu lidí do hříchu však trvalý Boží odpočinek přestal být pro člověka dostupný a Bůh proto započal s realizací plánu spasení pro člověka. Do Božího odpočinutí měl vejít nejprve Boží vyvolený lid, Izrael, v Kenaanské zemi a nyní skrze víru ve vzkříšeného Krista do Božího odpočinutí mohou vejít všichni lidé.

Nyní, v době Nové smlouvy, lidé mohou opět zakusit Boží stvořitelkou a spasitelnou aktivitu a stát se novým stvořením v Kristu Ježíši: *Ježíš jim ale odpověděl: "Můj Otec až doposud pracuje; i já pracuji." (J 5,17 NKB)*
Kdo je v Kristu, je nově stvořen. Staré pominulo - hle, je tu nové! (2Kor 5,17 B21)

Zároveň s touto zvláštní Boží aktivitou ve prospěch člověka, který uvěří Kristu, trvá stále i Jeho odpočinutí a obrácení lidí do něj mohou vstoupit pouze vírou (a nikoli dodržováním pravidelného dne odpočinku): *Zaslíbení o vstupu do jeho odpočinku stále platí, a tak si dejme pozor, aby se neukázalo, že je někdo z vás minul... Do odpočinku tedy vcházíme jen my, kteří jsme uvěřili...Vždyť ten, kdo vstoupil do jeho odpočinku, odpočinul od svých skutků, tak jako Bůh odpočinul od svých. Usilujme tedy vejít do toho odpočinku, aby snad někdo po jejich příkladu nepadl kvůli neposlušnosti. (Žd 4,1.3.10.11 B21)*

Máme zde tedy stále trvajícím Boží odpočinutí, které je otevřeno pro člověka, ale také jeho spasitelnou aktivitu, která člověku umožňuje do tohoto odpočinutí vejít. Oba tyto aspekty Boží existence se vzájemně doplňují a nevylučují.

Písmo mluví i o tom, že Bůh ještě jednou na konci dějin projeví plně svoji stvořitelkou aktivitu a stvoří novou zemi a nové nebe. Pak přijde již ničím nerušený dokonalý odpočinek Boha a jeho stvoření, jak ho popisuje Jan ve Zjevení 21. kapitole: *Potom jsem uviděl nové nebe a novou zemi. Neboť první nebe a první země pominuly a moře již nebylo... Bůh sám bude s nimi a bude jejich Bohem. On jim setře každou slzu z očí a smrt už nebude, ani nářek ani křik ani bolest už nikdy nebude; neboť minulé věci pominuly." Ten, který seděl na trůnu, řekl: „Hle, činím všechno nové.“ Řekl také: „Napiš, že tato slova jsou věrná a pravdivá.“ Pak mi řekl: „Stalo se. Já jsem Alfa i Omega, počátek i konec. Já dám žiznícímu zdarma napít z pramene vody života. Kdo vítězí, dostane toto vše za dědictví. Já mu budu Bohem a on mi bude synem. (Zj 21,1.3-7 B21)*

7. Ve čtvrtém přikázání (Ex 20,8.11) se vyskytuje dvakrát podstatné jméno [*jom hašabbat*] *den odpočinku, den šabbatu*. Avšak **v popisu sedmého dne od počátku stvoření (Gn 2,2.3) se výraz sobota [šabbat] nevyskytuje**. Je zde pouze dvakrát sloveso *odpočinout* (v imperfektu [*jišbot*] a v perfektu [*šabat*]). **Sedmý den od počátku stvoření tedy nebyl pojmenován sobota [šabbat]**. Je v Genesis označen pouze jako **sedmý den bez specifického pojmenování**.

Exkurz:

[*šabbat*] (podstatné jméno) = *odpočinek, šabbat, sobota*

[*šabat*] (sloveso - Qal perfektum. 3.os. sg. od kořene šbt) = *přestal pracovat, odpočinul*

[*jišbot*] (sloveso - Qal imperfektum. 3.os. sg. od kořene šbt) = *přestává/přestane pracovat, odpočívá/odpočine*

Závěr

Ve zprávě o stvoření se nevyskytuje výraz *sobota [šabbat]* Je zde pouze informace, že Bůh sedmého dne odpočinul. Můžeme se pouze dohadovat, že se lidé na blízkém východě v době před Mojžíšem inspirovali touto zprávou o stvoření a začali dělit svůj čas na sedmítýdenní cykly. Žádné důkazy, ani v Písmu ani z archeologie pro to však nemáme. Jisté pouze je, že **až do vysvobození Izraele z Egypta není v Písmu jediné slovo o dodržování dne odpočinku**. V žádné z 50 kapitol knihy Genesis nenajdeme jedinou zmínku o zachovávaní soboty. Až do Exodu to zahrnuje období cca 2500 let! Sobota není zmíněna v souvislosti s žádným z patriarchů a není zmíněna ani při ustanovení smlouvy Hospodina s Noemem ani později s Abrahamem. Lze tedy uzavřít, že **sobota čtvrtého přikázání nemá univerzální, obecnou platnost pro celé lidstvo od počátku dějin, ale je omezena svojí platností pouze na Mojžíšem předanou smlouvu Hospodina s Izraelským národem**.

Exkurz:

Citáty z biblických slovníků k heslu Sobota:

V knize Genesis o sabatu kromě zprávy o stvoření žádné zmínky nejsou. (Nový Biblický slovník, str. 892)

Původ soboty a to, jak byla v nejstarších dobách svěcena u Izraelců, je dosud zahalen v temnotě. (Novotný, Biblický slovník, str. 934)

Jestliže nemůžeme vysledovat žádné zachovávaní týdenní soboty před Mojžíšem, můžeme si alespoň být jisti, že to byla jedno z nařízení, které bylo dáno Izraeli. (International Standard Bible Encyclopedia)

2. Sobota, desatero a Mojžíšův zákon

1. První zmínka o sobotě v Bibli

Hospodin řekl Mojžíšovi: "Já vám sešlu chléb jako déšť z nebe. Ať lid vychází a sbírá, co denně spotřebují. Tak je podrobím zkoušce, budou-li se řídit mým zákonem, či nikoli. Když budou připravovat, co přinesou, ať je toho šestého dne dvakrát tolik, než co nasbírají každodenně."...Když přesto někteří z lidu sedmého dne vyšli, aby sbírali, nic nenašli. Hospodin řekl Mojžíšovi: "Jak dlouho se budete zpěčovat a nebudete dbát mých příkazů a řádů? Hled'te, vždyť Hospodin vám dal den odpočinku. Proto vám dává šestého dne chléb na dva dny. Zůstaňte každý, kde jste, ať nikdo sedmého dne nevychází ze svého místa." Lid tedy sedmého dne odpočíval. (Ex 16,4-5.27-30)

V příběhu o maně z nebe **Hospodin učí svůj vyvolený národ na názorném příkladu**, že v den odpočinku nemají pracovat. **Hled'te, vždyť Hospodin vám dal den odpočinku.** (Ex 16,29). Text říká, komu Hospodin dal den odpočinku: "**vám**", tj. zachráněnému Izraelskému národu. A proti i "vám" dávám v pátek manu na dva dny. Proč by jim to musel Bůh zdůrazňovat, kdyby sobota byla samozřejmostí již od založení světa? Vždyť pokud by tomu tak bylo, jak to, že by o ní Izraelci nic nevěděli? I kdyby ji nemohli dodržovat v Egyptě, jistě by se alespoň vyprávění o dodržování sedmého dne předávalo z generace na generaci. Z příběhu však vidíme, že lid se teprve po svém vysvobození z Egypta seznamuje s příkázáním dodržovat den odpočinku a jak ho zachovávat.

Exkurz:

Že se jedná o první zmínku v Tóře a tedy o ustanovení soboty, podporuje i hebrejská gramatika:

V Ex 16,21 a 16,25 je podstatné jméno [šabbat] uvedeno bez členu, protože se jedná o první výskyt a ustanovení tohoto svátku v textu Tóry. Všechny následné výskyty výrazu [šabbat] již člen mají, protože se jedná o již známý svátek (Ex16,29; 20,11, Dt 5,12 aj.). Stejný gramatický jev pozorujeme i u všech ostatních svátků v textu Tóry (velikonoce, svátek nekvašených chlebů aj.).

Možná (viz předchozí oddíl) Izraelci znali dělení času na sedmidenní cykly, avšak význam soboty ve vztahu k Hospodinu jim byl sdělen až Mojžíšem. **Událost s manou měla, zdá se, Izraelský národ připravit na přijetí zákona, který jim byl předán na Sinaji brzy po této zkušenosti a v němž je sobota určena jako znamení celé smlouvy.**

2. Vydání desatera na hoře Sinaj

Na Sinaji Hospodin předává skrze Mojžíše svému vyvolenému lidu na kamenných deskách desatero - základ (jádro) své smlouvy. Později Mojžíš sepisuje Tóru (pět knih), do které začleňuje i desatero. Tóra pak jako celek tvoří závazný soubor pravidel a nařízení od Hospodina pro Izraelský národ.

Pro diskuzi o sobotě je důležité rozpoznat, komu je tato smlouva, tj. Mojžíšův zákon, určena. **Smlouva a i její znamení (sobota) jsou totiž závazné pouze pro toho, s kým je tato smlouva uzavřena.**

Na horu Sinaj jsi sestoupil, z nebe jsi s nimi promlouval. Dal jsi jim poutivá pravidla a spravedlivé zákony, dobrá nařízení a příkazy. Dal jsi jim poznat svou svatou sobotu, skrze svého služebníka Mojžíše jsi jim vydal příkazy, nařízení a zákony (Neh 9,13-14 B21)

Z Nehemjášových slov jednoznačně plyne, že desatero včetně soboty i všechny ostatní Mojžíšovy zákony nebyly určeny celému lidstvu, ale byly dány specificky a v konkrétním okamžiku historie výhradně pro vyvolený Izraelský národ. Odpočinek sedmého dne mohl teoreticky být praktikován již dříve, ale pouze Izraelskému národu bylo dáno POZNAT tento den odpočinku. Hebrejský výraz *poznat [jada]* znamená velmi osobní a hluboké seznámení se s objektem poznávání (když Adam poznal [jada] Evu, tak otěhotněla). **Jen Izraeli byl zjeven nový smysl soboty, resp. jen pro Izrael dostala sobota hluboký smysl ve vztahu k Hospodinu. Zřejmě proto až teprve nyní v desateru je sedmý den pojmenován jako šabbat (sobota).**

3. Sobota - znamení smlouvy mezi Hospodinem a vyvoleným Izraelským národem

"Promluv k Izraelcům: Dbejte na mé dny odpočinku; to je znamení mezi mnou a vámi pro všechna vaše pokolení, abyste věděli, že já Hospodin vás posvěcuji. Budete dbát na den odpočinku; má být pro vás svatý. Kdo jej znesvětil, musí zemřít. Každý, kdo by v něm dělal nějakou práci, bude vyobcován ze společenství svého lidu. Šest dní se bude pracovat, ale sedmého dne bude slavnost odpočinutí, Hospodinův svatý den odpočinku. Každý, kdo by dělal nějakou práci v den odpočinku, musí zemřít. **At' tedy Izraelci dbají na den odpočinku a dodržují jej po všechna svá pokolení jako věčnou smlouvu. To je provždy platné znamení mezi mnou a syny Izraele. V šesti dnech totiž učinil Hospodin nebe a zemi, ale sedmého dne odpočinul a oddechl si. (Ex 31,13-17)**

Sobota čtvrtého přikázání je znamením smlouvy vydané Hospodinem na Sinaji pro jeho vyvolený národ. Stejně jako obřizka byla znamením smlouvy Hospodina s Abrahamem, tak týdenní sobota je znamením smlouvy Hospodina s celým Izraelským národem. Z toho plynou dva závažné důsledky:

1. **Znamení bez smlouvy nemá smysl**, proto týdenní zachovávání soboty (v tom smyslu jak je dáno ve čtvrtém přikázání) nemohlo existovat před ustanovením této smlouvy.
2. **Dodržovat znamení smlouvy je závazné pouze pro toho, s kým byla smlouva uzavřena**, tj právě a pouze pro Izraelský národ se kterým Hospodin uzavřel smlouvu.

Dále v knize Deuteronomium v 5. kapitole Mojžíš opakuje desatero a v jeho úvodu je zde jednoznačně řečeno, že tato smlouva neplatila dříve, ale byla ustanovena až s Izraelským národem:

Tuto smlouvu Hospodin neuzavřel s našimi otci, ale s námi, kteří tu dnes jsme, s námi všemi, kteří žijeme. (Dt 5,3 B21).

pozn. ČEP zde přidává slovo "jen", aby otupil jednoznačný význam tohoto textu. V původním hebrejském textu však slovo "jen" není.

Prorok Ezechiel o mnoho století později potvrzuje Mojžíšova slova. Sobota zůstává znamením mezi Hospodinem a vyvoleným Izraelským národem:

*I stalo se ke mně slovo Hospodinovo: "Lidský synu, **mluv k izraelským starším a řekni jim: »Toto praví Panovník Hospodin: ... Dal jsem jim [Izraelskému národu] také své dny odpočinku, aby byly znamením mezi mnou a jimi, aby věděli, že já Hospodin je posvěcuji... Svěťte mé dny odpočinku a budou znamením mezi mnou a vámi, abyste věděli, že já jsem Hospodin, váš Bůh.** (Ez 20,2.3.12.20)*

Exkurz:

Hospodinova smlouva s Noem je platná pro celé lidstvo a jejím znamením je **duha**. Znamením smlouvy s Abrahamem byla **obřizka**. Tato smlouva platila pouze pro Abrahamovy potomky. Obřizka není závazná pro křesťany (Sk 15,28.29) ale přesto mohl ap. Pavel napsat, že zaslíbení dané Abrahamovi a potvrzené obřizkou se v Novém zákoně vztahuje na všechny neobřezané následovníky Krista: *Tak zůstane v platnosti zaslíbení dané veškerému potomstvu Abrahamovu - nejen těm, kdo stavějí na zákoně, ale i těm, kdo následují Abrahama vírou. On je otcem nás všech.* (Ř 4,16 CEP). Podobně **sobota** byla znamením smlouvy s Izraelem, ale v Novém zákoně se stávají církví (Božím lidem), všichni, kteří následují Krista vírou aniž by museli nést znamení vyvoleného národa, tj. zachovávat sobotu.

Exkurz:

Platnost Sinajské smlouvy (a tedy i soboty, která je její součástí a jejím znamením) výhradně pro Izraelský národ je také prokázána odkazy na zemi (půdu), která je jim dána/zaslíbena. Ex 20,12: **na zemi, kterou ti dává Hospodin, tvůj Bůh.** Země je také zahrnuta v legislativě soboty Lv 25,2: *Mluv k Izraelcům a řekni jim: Až přijдете **do země**, kterou vám dávám, bude země slavít odpočinutí, odpočinutí Hospodinovo.*

Ve čtvrtém přikázání je zároveň s ustanovením znamení smlouvy (soboty) vždy zároveň ukázáno také na toho, kdo toto znamení (a tím vlastně celou smlouvu) ustanovil:

- a) na Boha, který Izraelce vysvobodil s Egypta (Dt 5,15)
- b) na Boha, který je stvořitelem světa (Ex 20,11).

Poukázáním na **vykupitelskou** i **stvořitelskou** činnost Hospodina je zdůrazněna jeho jedinečnost a nadřazenost nad božstvy ostatních pronárodů Kenaanu, kam Izraelci přijdou. **Tyto dva aspekty zákonodárce jsou rovnocenně důležité a neoddělitelné.**

Spojení požadavku na dodržování soboty a definování Boha jako Stvořitele ve čtvrtém přikázání desatera tedy **nedokazuje** neustálé svěcení soboty od tvoření, ale **identifikuje** Izraelskému národu Boha Stvořitele jako toho, kdo určil sobotu za znamení této své nové smlouvy a **odkazuje** na stvoření světa jako na vzor, ze kterého si mají Izraelci vzít příklad jak dělit čas na práci a odpočinek, příklad který má Izrael nyin začít

následovat.

Exkurz:

Poslední část verše Ex 20,11 dává Mojžíšovu ustanovení důvod tím, že přebírá terminologii požehnání a posvěcení z Gn 2,2,3 a aplikuje ji specificky na Šabbat. Tím však neimplikuje, že sedmý den z Gn 2,3 byl již šabbatem ustanoveným Bohem pro lidstvo. Jak zdůrazňuje H. H. Dressler, přítomné přikázání (čtvrté desatera) je založeno na dřívější události (týden stvoření) a význam hebrejské konstrukce překládané jako *proto [al-ken]* je klíčový pro tento výklad, protože často kauzálně spojuje událost v minulosti se situací, která nastala později. V takovém případě se mluví o tzv. **etiologii**, kdy **přítomné jméno nebo činnost je vysvětlena na základě události či příběhu, které se odehrály v minulosti**. A právě výraz *proto* je jedním ze znaků, které určují, že se jedná o etiologii. Ex 20,11 navíc k této úvodní formulaci obsahuje další jazykový rys typický pro etiologii - slovní hříčku mezi sedmý den a sobotní den. Takové etilogické pasáže po úvodním *proto* či *následně* mohou mít sloveso v minulém čase, aniž by striktně vyjadřovalo minulé události. Přítomnost těchto charakteristických jazykových rysů v Ex 20,11 vede k závěru, že **verš poskytuje vysvětlení přítomné situace (Mojžíšovy soboty) pomocí odkazu na minulou událost**, tj. Boží odpočinek po stvoření a používá terminologii Gn 2,3 a hru se slovy, aby tuto souvislost zdůraznil. (D. A. Carson, From Sabbath to Lord's Day, str. 349)

4. Časový rozsah platnosti Mojžíšova zákona

...Písmo tu neříká v množném čísle: „a semenům,“ ale v jednotném: „a tvému semeni,“ čímž je míněn Kristus. Chci tím říci toto: **Zákon zavedený po 430 letech...** Byl přidán kvůli proviněním až do příchodu toho zaslíbeného semene. (Gal 3,16-19 B21)

Ap. Pavel definuje platnost Zákona od určitého okamžiku historie, tj. od Exodu, který se uskutečnil za 430 let od ustanovení smlouvy s Abrahamem. A také zde definuje konec platnosti Zákona a tím je příchod Mesiáše.

5. Je desatero součástí Mojžíšova zákona?

Můžeme se však ptát, zda je desatero součástí Mojžíšova zákona či zda stojí mimo něj a zda tím tedy nemá jiný rozsah platnosti. Častým argumentem bývá zejména tvrzení, že na rozdíl od zbytku Tóry bylo desatero napsáno samotným Bohem na kamenné desky.

Můžeme však říci, že Boží mluvené slovo je méně závazné než Boží psané slovo? Rozhodně ne.

*Hospodin promluvil k Mojžíšovi:... **Budu s tebou mluvit o všem, co ti pro Izraelce přikážu.*** (Ex 25,1.22)

Pokud by kamenné desky měly být trvalejší, jak to, že dnes nevíme kde jsou, ale psaný Mojžíšův zákon se dochoval? Zdá se, že kámen neměl být ani tak symbolem věčné platnosti desatera, jako spíše symbolem pevného základu či jádra celého zákona, který Bůh svému vyvolenému lidu předal skrze Mojžíše.

Desatero bylo následně z kamenných desek přepsáno do Tóry a tvoří jeho nedílnou součást. Celá Tóra byla tedy sepsána Mojžíšem a byla nazvána "Kniha zákona". Byla to tato Kniha zákona, ze které Mojžíš předčítal lidu při kodifikaci a uzavření smlouvy (Ex 24,3-8).

*Proto ani **první smlouva** nebyla uzavřena bez vylití krve; když Mojžíš všemu lidu oznámil **všecka přikázání podle zákona, vzal krev telat a kozlů, vodu, červenou vlnu s yzopem a pokropil knihu Zákona i všechny lid.** A řekl jim: **Toto je krev smlouvy, kterou s vámi uzavřel Bůh.**" (Žd 9,18-20)*

Desatero je tedy nade vší pochybnost nedílnou součástí Mojžíšova zákona.

Potvrdil to i Kristus, protože vždy, když se odkazoval na zákon, zahrnoval desatero přikázání ke všem ostatním obsaženým v "knize zákona".

6. Dělí se Mojžíšův zákon na různé typy zákonů, z nichž každý má jinou platnost?

Zastánci soboty tvrdí, že platnost ceremoniálních zákonů Tóry byla ukončena příchodem Krista, ale platnost ostatních zákonů Tóry, zejména těch, které označují jako "morální", stále trvá. Mezi ně počítají i celé desatero včetně čtvrtého přikázání.

Biblický text ale nikde nerozlišuje mezi zákony morálními a ceremoniálními, obětními, civilními aj. Jako čtenáři (a tedy vykladači) Písma můžeme tyto kategorie podle jistých charakteristik rozpoznávat, ale tyto námi rozpoznané kategorie nejsou vlastními kategoriemi samotných zákonů. Každý zákon napsaný v

Tóře, bez ohledu na to jaké má charakteristiky, je nedílnou součástí Mojžíšova zákona.

Když Mojžíš přišel nazpět, vypravoval lidu všechna slova Hospodinova a předložil mu všechna právní ustanovení. Všechen lid odpověděl jako jedněmi ústy. Řekli: „Budeme dělat všechno, o čem Hospodin mluvil.“ (Ex 24,3)

Mojžíš tedy zná pouze jediný zákon, ve kterém jsou všechna nařízení stejně závazná a platná. To potvrzuje i v Novém zákoně Jakub:

Kdo by totiž zachoval celý zákon, a jen v jednom přikázání klopýtl, provinil se proti všem. (Jak 2,10)

7. Má sobotní přikázání charakter morálního zákona?

Pokud přeci jen budeme uvažovat nad tím, **jak definovat morální zákon**, mohli bychom říci, že **je to takový zákon jehož porušení je nemorální**. Můžeme tvrdit, že vražda je nemorální, a proto přikázání nezabíjet je morálním zákonem. Nenacházíme pro takový zákon žádnou možnost, jak jeho porušení ospravedlnit. Podobně můžeme přemýšlet například o cizoložství, krádeži apod.

Jak je to však v případě sobotního přikázání? V Písmu nacházíme řadu výjimek, kdy není porušení soboty pokládáno za nemorální. Pokud například člověk poruší sobotu, aby činil dobré, není zde žádná poškozená strana, nejedná se o nemorální čin, vlastně se jedná o pravý opak, tedy o morálně kladné jednání. Zákon o dodržování soboty je vlastně možné naplnit i jeho porušením. **V případě porušení morálního zákona VŽDY zůstává jedna strana poškozena.** To však neplatí za všech okolností o přikázání dodržovat sobotu. V případě sobotního přikázání se tedy nemůže jednat o morální zákon. **Chceme-li trvat na dělení zákonů Tóry, pak dodržování sobotního přikázání jednoznačně spadá do kategorie zákonů ceremoniálních.**

Sobota je svojí podstatou ceremoniální zákon: morální zákon je každý zákon, který apeluje na svědomí a nepotřebuje tak žádné psané zjevení; avšak co se týká zachování určitého dne či zda zachovávat vůbec nějaký den, o tom naše svědomí mlčí. (D. M. Panton, cited in *Heresies Exposed*, Compiled by Irvine, pp. 164)

... ačkoli Mojžíšem daná sobota naplňovala lidskou potřebu, to samé dělal i zákon požadující navrácení půdy v jubilejní rok, nařízený trest za rouhání, mnoho zákonů o jídle atd. Každý, včetně Ježíše (Mk 6,31), by souhlasil, že lidské bytosti potřebují odpočinek; tento závěr však nemůžeme použít k tvrzení, že z toho důvodu byla sobota "morálním" zákonem, aniž bychom zároveň nebyly nuceni učinit podobné závěry ze všech ostatních prokazatelně užitečných zákonů Staré smlouvy. (D. A. Carson, *From Sabbath to Lord's Day*, str. 85)

Exkurz:

Je zajímavé, že v Novém zákoně je mnohokrát zmíněno devět z deseti přikázání desatera.

4. přikázání o zachování soboty však nikde zmíněno není.

1. přikázání - Uctívat Boha (53x)

Mt 2:2; 2:8; 2:11; 4:9; 4:10; 14:33; 15:9; 28:9; Mk 7:7; Lk 4:7; 4:8; 24:52; J 4:20,21,22(x2),23,24(x2); 9:38; 12:20; Sk 7:43; 8:27; 16:14; 17:23(x2); 18:7; 18:13; 19:27; 24:11,Ř 1:25; 12:1, 1 Kor 14:25, Fp 3:3, Ko 2:18, Žd 1:6; 9:1; 9:6; 10:2; 11:21; Zj 4:10; 5:14; 7:11; 9:20; 11:1; 11:16; 14:7; 15:4; 19:4; 19:10; 22:8; 22:9

2. přikázání - modlárství (20x)

Sk 15:20,29, Ř 1:25, 1Kor 6:9; 8.kap; 10:7,14; 12:2, 2Kor 6:16, 1Te1:9, Ga 5:20, Ef 5:5, Ko 3:5, 1Pe 4:3, 1J 5:21, Zj 2:14, 20; 9:20; 21:8; 22:15

3. přikázání - rouhání (4x)

Mt 12:36, Ef 5:4, Ř 2:24, Zj 16:9

5. přikázání - ctít rodiče (6x)

Mt 15:5; 19:19, Mk 7:10; 10:19, Lk 18:20, Ef 6:2

6. přikázání - vražda (7x)

Mt 5:21; 19:18, Mk 10:19, Lk 18:20, Ř 1:29; 13:9, Jak 2:11

7. přikázání - cizoložství (12x)

Mt 5:27,28,32; 19:9,18, Mk 10:11,19, Lk 16:18; 18:20, Ř 13:9, Jak 2:11, 2 Pe 2:14

8. přikázání - krádež (6x)

Mt 19:18, Mk 10:19, Lk 18:20, Ř 2:21; 13:9, Ef 4:28

9. přikázání - lhaní (4x)

Mt 15:9; 19:18, Mk 10:19, Lk 18:20

10. přikázání - netoužit po tom, co má jiný (9x)

Mk 7:22, Lk 12:15, Ř 1:29; 7:7; 13:9, Ef 5:3, Ko 3:5, Žd 13:5, 2Pe 2:14

Je ovšem třeba zdůraznit, že **Nová smlouva neobnovuje těchto devět přikázání, ale používá je pouze jako názorné vyučovací příklady**. V Nové smlouvě přecházíme od zákona skutků k zákonu víry (Ř 3,27). Následovník Krista je žádán zachovávat nikoli desatero, ale něco mnohem náročnějšího: mít vztah s Bohem založený na víře v Krista, mít lásku k druhým a nést břemena jeden druhého:

*A to je jeho přikázání: věřit jménu jeho Syna Ježíše Krista a navzájem se milovat, jak nám přikázal. (1J 3,23)
Berte na sebe břemena jedni druhých, tak naplníte zákon Kristův. (Gal 6,2)*

Pokud devět přikázání opakovaně zmíněných v Nové smlouvě není závazných ve smyslu doslovné litery, oč méně je pak závazná sobota, která patří také do desatera a navíc není v Nové smlouvě ani zmíněna!

8. Neoddělitelná svázanost obřizky a soboty

Obřizka je pro Židy vstupní branou k zachování Tóry. Proto z jejich pohledu není Židům ani pohanům, kteří přešli na židovství, dovoleno zachovávat sobotu dokud nejsou obřezáni. To dokládá i citát z Jeruzalémského koncilu:

Tu povstali někteří bratři z farizeů a prohlásili: "Pohané musí přijmout obřizku a musí se jim nařídit, aby zachovávali Mojžíšův zákon." (Sk 15,5)

Jeruzalémský koncil se nakonec rozhodl nevalit na křesťany z pohanů povinnost obřizky **a tím zároveň jednoznačně a jednou provždy vyřešil i otázku zachování soboty**. Vztah mezi obřizkou a sobotou se tak stává jedním ze závažných argumentů proti požadavku, aby křesťané zachovávali sobotu i dnes.

Exkurz:

S. Bacchiocchi ve své studii přichází s názorem, že nezávaznost obřizky platila pouze pro křesťany z pohanů, ale pro křesťany ze Židů prý obřizka zůstala povinná. Pokud je ale obřizka nutný předpoklad k zachování soboty a sobota, dle obhájců její stálé závaznosti, je morálním zákonem, pak to znamená, že Bůh každému "měří jiným metrem", tj. dělá rozdíly mezi národy a lidmi. Písmo však jednoznačně svědčí o nestrannosti Boha vůči lidem (Jb 34,19) a také o tom, že v Kristu Bůh zbořil "zeď", která rozděluje židy a pohany: *V něm je náš mír, on dvojí spojil v jedno, když zbořil zeď, která rozděluje a působí svár. Svou obětí odstranil zákon ustanovení a předpisů, aby z těch dvou, z žida i pohana, stvořil jednoho nového člověka, a tak nastolil mír. (Ef 2,14-15)*
Proto Bacchiocchiho názor není udržitelný.

Židé dnes obecně uznávají dva druhy zákonů: **Noachitské zákony**, které byly dány všem lidem a **Tóru**, která byla dána pouze Izraelskému národu. Noachitských zákonů je sedm. Šest z nich bylo údajně dáno již Adamovi (neklanět se modlám, nebrat Boží jméno nadarmo, soud, nezabíjet, necizoložit a nekrást) a sedmé bylo dáno Noemu po potopě (nejíst maso, které bylo vyříznuto z živého zvířete) - viz Jewish Encyclopedia. Sobota zde nikde není uvedena.

Naopak ohledně soboty a obřizky Židé dodnes zastávají, že:

- sobota nebyla ustanovena od stvoření
- sobota byla dána pouze a výhradně Izraeli
- pohané nemohou zachovávat Mojžíšův zákon dokud nejsou obřezáni, protože pro všechny, kdo mají zachovávat Zákon, platí stejná pravidla (Lv 24,22)
- obřizka reprezentuje doživotní svázanost s celou Tórou
- sobotu i obřizku vnímají v základu jako ceremoniální akt. V Lv 23. kap je sobota v seznamu ceremoniálních nařízení
- chápou historii první církve tak, že sobota byla křesťany téměř ihned po ustanovení církve opouštěna

pozn. V Písmu nalezneme místa, kde je psáno, že Bůh posílal proroky kárat pohanské národy, ale nikde v Písmu není doloženo, že by je kárali za nedodržování soboty.

př. *Stalo se slovo Hospodinovo k Jonášovi, synu Amítajovu: „Vstaň, jdi do Ninive, toho velikého města, a volej proti němu, neboť zlo, které páchají, vystoupilo před mou tvář.“ (Jon 1,1.2)*

Jak křesťané tak židé dnes souhlasně chápou, že **Tóra zde byla dána proto, aby zřetelně oddělila Židy a pohany**. Naopak **evangelium dělá pravý opak - boří vše, co Židy a pohany rozděluje**, a dělá z nich jeden společný Boží lid.

Závěr

Desatero bylo vydáno na hoře Sinaj pro Izraelský národ jako základ (jádro) smlouvy a později bylo Mojžíšem zapsáno do knihy a tvoří tak spolu s ostatními zákony jediný celek - Tóru, tj. Mojžíšův zákon. Tato závazná sbírka zákonů "neškatulkuje" jednotlivé zákony dle různých charakteristik, ale pojímá všechny jako stejně závazné. Nedílnou součástí desatera je čtvrté přikázání, které vyžaduje zachovávat odpočínutí v den šabbatu, a stává se tak znamením celé smlouvy Hospodina s Izraelem. Jako znamení této smlouvy má svoji platnost svázanou výhradně se smlouvou samotnou. Do této smlouvy se vchází pouze a jedině skrze obřizku. Platnost této smlouvy jako celku, tj. Mojžíšova zákona, začíná na Sinaji a končí příchodem Mesiáše.

3. Co Nový zákon říká o sobotě?

1. Sobota je učiněna pro člověka (Mk 2,27)

A řekl jim: "Sobota je učiněna pro člověka, a ne člověk pro sobotu. (Mk 2,27)

1. Zastánci soboty zde často argumentují použitým výrazem "pro člověka", že sobota je určena pro lidstvo jako celek a že tedy má globální a neohraničenou platnost.

Nejprve je třeba si uvědomit, že z literárního hlediska je tento Kristův výrok **aforismus**.

Exkurz:

Aforismus je krátké rčení, jež je svojí délkou podobné lidovému pořekadlu. Na rozdíl od běžného pořekadla však aforismus téměř vždy obsahuje nějakou hlubší myšlenku, závažnější autorův postřeh, neotřelý poetický nápad, osobitý pohled na okolní svět apod. Aforismus je tedy vždy výrazově hlubší a myšlenkově bohatší než tomu bývá u lidových pořekadel, přísloví a obecných frazeologizmů. **Aforismus často pracuje s jazykovým humorem, nadsázkou, persifláží, ironií, paradoxem, protimluvem či slovní recesí - může se jednat o půvabnou slovní hříčku apod.** (Wikipedie)

Dále se podívejme, co říká kontext:

Farizeové se se svojí výtkou obracejí proti učedníkům. Jsme stále ještě v době Staré smlouvy a učedníci tedy byli v plném významu židé pod zákonem. Farizeové tedy nekritizují chování pohanů, ale židů. Farizeové také věřili, že sobota je pouze pro Židy. **Proto pokud by Kristus tvrdil, že sobota platí i pro pohany, vytvořil by další konflikt mimo rámec diskuze.** Kristus však svými slovy mířil jinam - chtěl poukázat na absurditu rabínských požadavků, které ze soboty činí břemeno místo radosti.

Farizeové obvinili učedníky z neadekvátního dodržování soboty. Farizeové přeceňovali význam sobotních omezení a proto jim **Kristus odpovídá nikoli tím, že dále rozšiřuje závaznost soboty, ale naopak tím, že její nároky redukuje.**

Cílem Kristovy odpovědi bylo sdělit Farizeům, že sobota by měla sloužit lidem, kteří ji dodržují a ne že tito lidé mají sloužit sobotě. **Kristus tedy řeší správný význam soboty pro židy a nikoli to, zda se její rozsah platnosti vztahuje i na pohany.**

Kristus řekl, že sobota je pro člověka, ale neřekl, že je pro všechny lidi. **V Kristově výroku je tedy nutno chápat správně význam výrazu "člověk" dle kontextu v jakém je Kristem použit, tj. v tomto případě "člověk" = žid, který je pod zákonem a který má tedy ze zákona závazek dodržovat sobotu.**

Exkurz:

Mějme jako příklad větu "obřizka byla pro člověka a ne pro anděly". Vyjádření je to pravdivé, ale rozhodně neznamená, že obřizka byla dána pro všechny lidi. Víme, že obřizka je dána pouze židům. Výraz "člověk" je zde použit v užším významu a zahrnuje pouze ty, pro něž je obřizka závazná, tj. potomky Abrahamovi, nebo ty, kteří konvertovali k židovství.

V Písmu máme naopak místa, kde Bůh dává něco všem lidem. V takových případech je to ale vždy velmi zřetelně řečeno: Mt 28,19; J 3,16; Sk 2,17; 1Tim 2,4; Tit 2,11.

2. Druhým argumentem zastánců globální platnosti soboty vzhledem k diskutovanému verši je použitý výraz *[egeneto]* (ČEP překládá jako *učiněna*), který údajně odkazuje na "stvořitelství" a ne na Sinajskou smlouvu.

Tento argument však selhává jak lingvisticky, tak vzhledem ke kontextu.

pozn. Z jazykového hlediska se jedná o aorist mediální a tedy přesný překlad výrazu *[egeneto]* zní "stala se". Pokud by Marek chtěl říci, že "byla učiněna", musel by použít aorist pasivní *[egenethe]*.

Stejně sloveso je použito také v Gal 3,17, kde odkazuje na ustanovení Sinajské smlouvy. Sloveso samotné je zde tedy pouze opisem Boží činnosti, a nikoli odkazem na jeho stvořitelství. Kontext verše také neposkytuje sebemenší vodítko pro spojení se stvořitelstvím týdnem.

Exkurz:

Výraz *[egeneto]* je nejlépe námi diskutovanému významu použit u Jan 1,3: *Všecky věci skrze ně učiněny jsou [egeneto], a bez něho nic není učiněno [egeneto], což učiněno jest.* Jak ale argumentuje D. A. Carson, zde, narozdíl od Marka, je použita předložka *[dia]* skrze, která je následována genitivem a tak označuje činitele stvoření.

2. Kristus pánem soboty (Mk 2,28)

Proto je Syn člověka pánem i nad sobotou. (Mar 2,28)

Pomineme-li otázku, zda to jsou ještě slova Krista o sobě nebo zda se jedná o komentář Marka, jedná se pouze o výrok potvrzující vztah Krista k sobotě a tím také jeho Božství. Nezapomínejme také, že výrok je pronesen ještě v době Staré smlouvy. **Verš neříká nic o platnosti či závaznosti soboty pro věk Nové smlouvy.**

3. Nežádoucí útěk v sobotu (Mt 24,20)

Modlete se, abyste se nemuseli dát na útěk v zimě nebo v sobotu. (Mt 24,20)

Brány Jeruzaléma byly v sobotu vždy zavřeny a to by bylo pro kohokoli vážnou překážkou pro útěk z města. Expositor's Commentary také uvádí, že cestování pro kohokoli v Palestině v sobotu by bylo obtížné, protože by se dočkal žádné nebo jen velmi malé pomoci na cestě. Z Kristových slov je vidět, že očekával naplnění popisovaných událostí ještě v době, kdy bude mezi mnohými v Palestině stále striktně dodržován Mojžíšův zákon. Rozhodně ale **jeho výrok neprokazuje, že striktní dodržování soboty (včetně např. rabínských zákazů ujít více, než je v sobotu povoleno) bude závazné pro jeho následovníky.**

Pozn 1. Evangelium Matouše bylo určeno křesťanům ze židů. Je zajímavé, že zmínku o sobotě nalezneme pouze v tomto evangeliu. Ostatní dvě synoptická evangelia, která byla adresována především křesťanům z pohanů, v popisu proroctví o zničení Jeruzaléma tuto zmínku neobsahují.

Pozn. 2 Zmínky o „Znesvěčující ohavnosti“ (v. 15), o útěku do hor (v. 16), o hrozném soužení (v. 21) a také o zimě a sobotě (v.20) jednoznačně navozují spojení prorokované události zničení Jeruzaléma s pronásledováním židů Antiochem Epifanem IV (167 př. n. l.), který znesvětil chrám, páliil knihy zákona a nechal zabít značné množství židů s cílem kompletně vymýtit židovskou víru (události popisuje 1. kniha Makabejská). Zmínka o sobotě (spolu s dalšími zmíněnými narážkami) v Mt 24. kap tedy nemá dogmatický záměr, ale pomáhá znalému čitateli propojit historickou událost s proroctvím.

4. Sobota jen stínem budoucích věcí (Ko 2,16.17)

Nikdo tedy nemá právo odsuzovat vás za to, co jíte nebo pijete, nebo kvůli svátkům, kvůli novoluní nebo sobotám. To všechno je jen stín budoucích věcí, ale skutečnost je Kristus. (Ko 2,16.17)

A) Výraz *soboty* je zde v množném čísle. CASD proto argumentuje, že se nejedná o týdenní soboty, ale o ceremoniální soboty, kterých bylo pouze sedm v roce. Tento argument však neobstojí, protože na dalších cca 20 místech v Písmu je také použito množné číslo *soboty* [*sabbaton*] a dle kontextu se vždy jednoznačně jedná o týdenní soboty čtvrtého přikázání.

Výraz "*svátky, novoluní a soboty*" je fráze, která s používá v hebrejštině a vyjadřuje tři aspekty struktury židovských svátků, které se dělí na **roční, měsíční a týdenní**. V LXX (Septuaginta, řecký překlad SZ) se vyskytuje tato sekvence ve stejném pořadí pětkrát: 2Par 2,3; 31,3 ; Neh 10,33; Ez 45,17; Oz 2,13. Je tedy zřejmé, že v Ko 2,16 jsou míněny týdenní soboty čtvrtého přikázání.

Kdykoli SZ zmiňuje vedle sebe **oslav y novoluní a soboty** jako v Ko 2,16, vždy se jedná o odkaz na týdenní soboty (2Kr 4,23; 1Par 23,31; Iz 1,13; 66,23; Am 8,5).

Když se LXX zmiňuje o **ročních sobotách**, vždy je nazývá **sobota odpočínutí** [*Sabbata Sabbaton*], a tím je zřetelně odlišuje od týdenních sobot. Protože Pavel často citoval z LXX, jistě by použil toto slovní spojení, pokud by chtěl odkázat na roční soboty a ne na týdenní soboty. Proto výraz *soboty* v Ko 2,16 musí znamenat týdenní soboty čtvrtého přikázání.

Jako další argument, proč by se v tomto verši nemělo jednat o týdenní soboty, je někdy uváděno, že týdenní soboty ukazují zpět ke stvoření, kdežto soboty zmíněné Pavlem v Kol 2,16.17 míří naopak do budoucnosti (jsou stínem budoucích věcí). Tento argument však také není akceptovatelný, protože **řada židovských svátků ukazuje zároveň do minulosti i do budoucnosti**. Například velikonoce jsou připomínkou vyjití z Egypta a zároveň ukazují na zaslíbeného Mesiáše, Krista.

Před publikováním Bacchiocchiiho práce adventisté také tvrdili, že i pokud by soboty zmíněné v tomto verši znamenaly skutečně týdenní soboty, tak jejich platnost přesto trvá, protože mají jinou podstatu než ostatní svátky, tj. nejsou ceremoniální, ale morální povahy. Sám Bacchiocchi však tento argument ve své práci odmítl, protože soboty zmíněné v Ko 2,16 jsou evidentně soboty ze čtvrtého přikázání desatera a navíc židovský koncept nedělitelnosti Tóry a jejich všech 613 zákonů nedovoluje dělit její zákony jako různé závazné na základě jejich dodatečného dělení na morální a ceremoniální.

Exkurz 1:

V r. 2008 spatřila světlo světa nejnovější obhajoba výkladu Kol 2,16 z řad CASD jejímž autorem je Ron du Preez. Ve své práci obhajuje tento starší způsob výkladu zastánců soboty, tj. snaží se doložit, že soboty představují ceremoniální soboty a nikoli týdenní. Du Preez ve své práci dokládá své tvrzení studiem značného množství zdrojů, avšak jeho závěry se jeví jako účelové. Jeho práce se setkala s kritikou a bylo prokázáno, že nesrovnatelně vyšší váha důkazů vede k závěru, že ap. Pavel zde míní soboty čtvrtého přikázání a nikoli ceremoniální soboty (viz např. Jerry A. Gladstone, Does the Letter of Colosians Refer to the Sabbath? A Response to Ron du Preez).

B) Na základě práce S. Bacchiocchiiho přijala CASD oficiálně jiný výklad Kol 2,16.17 a sice ten, že ap. Pavel zde pouze odsuzuje nemístná doplňující pravidla a omezení, která vytvořili zastánci judaismu, aby zmíněné čtyři předpisy učinili ještě více rigorózními. Následně pak odmítnutím takového překroucení Pavel údajně vlastně potvrzuje platnost všech čtyř předpisů v jejich původním rozsahu i pro křesťanskou církev.

Exkurz 2:

Jewish Encyclopedia (1901) se u hesla Sobota vyjadřuje k tomuto Pavlovu výroku podobně:

Otázka dodržování soboty se poprvé stala naléhavou za Pavla s nárůstem nežidovských křesťanských komunit. Petrovi následovníci či křesťané ze židů trvali na důsledném dodržování Židovského zákona. Opořovali volnějšími praktikami mimožidovských konvertitů. K této situaci se vyjadřuje Ko 2,16n; Pavel protestuje proti odsuzování zbožnosti těchto noviců víry za to "co jedí nebo pije nebo kvůli svátkům, novoluním nebo sobotám".

Samotné vyjádření, kdy uvedené je „stínem budoucích věcí“, je však závažným argumentem proti výkladu, že Pavel zde mluví o neadekvátním (nesprávně prováděném) dodržování sobot. Pokud jedení, pití, svátky, novoluní a soboty byly v Kolosích dodržovány nesprávně, Pavel by o nich jistě netvrdil, že jsou stínem Krista. Stín Krista (předobraz) nemůže být něco poškozeného či pokřiveného. Např. dle Ex 12,5 musí být beránek (předobraz Krista) bez vady, viz také Žd 9,14 apod.

Pozn. Doslovné znění v.17: *ty věci (jsou) stín budoucích, to ale tělo Krista.*

Gramatický význam řeckého textu velmi dobře vystihli kraličtí: *Kteréžto věci jsou stín budoucích, ale to, od čehož se stín dělal, jestiž tělo Kristovo.* (Ko 2,17 BKR)

Pavlovo přirovnání ke „stínu budoucích věcí“, tedy spíše implikuje tradiční výklad, kdy Pavel protestuje proti dodržování těchto věcí z důvodu jejich již neplatného statutu. Viz také v. 20.21: *Jestliže jste spolu s Kristem zemřeli mocností světa, proč si necháváte předpisovat: neber to do rukou, nejez, nedotýkej se - jako byste stále ještě byli v moci světa?* (Ko 2,20-21)

Exkurz 3:

Někteří vykládají poměrně problematický výraz *mocností světa [stoicheia tou kosmou]* v Kol 2,20 jako odkaz na nebeská tělesa, jejichž pohyb určuje čas a tedy odvozují, že Pavel mluví o svátcích a slavnostech pořádaných v určené dny v roce.

CASD nicméně přijala závěry Bacchiocchiiho práce, ale kupodivu je nezačala nikdy oficiálně praktikovat. K. Wynne nazývá Bacchiocchiiho závěry "novým sobotářstvím", protože značně upravují (rozšiřují) praktické dodržování soboty v křesťanské církvi. Z Bacchiocchiiho výkladu textu Ko 2,17-19 totiž jednoznačně vyplývá, že buď všechny čtyři zmíněné aspekty, tj. jedení, svátky, novoluní a soboty jsou závazné nebo nejsou. **Nelze však díky tomuto Pavlovu textu tvrdit, že je závazné dodržovat rozlišování na čisté a nečisté a týdenní soboty, ale není závazné dodržovat roční a měsíční židovské svátky. Bud' je závazné vše, co Pavel zmiňuje, nebo nic.**

O Bacchiocchiiho práci viz také Příloha č. 1

Exkurz 4:

Dr. Bacchiocchi také musel hledat způsob, jak se vyhnout interpretaci, že tyto předpisy jsou pouze stíny, které byly přibity na kříž. Proto tvrdí, že na kříž je přibit pouze seznam hříchů každého kajíčného se jedince a nikoli sada pravidel a nařízení, která ukazují na hříchy reprezentované přestoupením těchto pravidel a nařízení.

C) Existuje ještě další „silnější“ varianta předchozího výkladu, kdy se tvrdí, že se jedná o Pavlův protest proti odsuzování věřících za to, že prostě uvedená starozákonní nařízení dodržují (viz J. Beneš, Desítka, Návrat domů, str. 141).

Hlavním problémem tohoto, ale i předchozího výše uvedeného výkladu, je rozpor s řadou jiných vyjádření ap. Pavla týkajících se jeho vztahu k zákonu. Pokud by tento výklad byl platný, znamenalo by to, že ap. Pavel schvaluje a potvrzuje závaznost ceremoniálních zákonů Sinajské smlouvy i pro křesťanskou církev a to je v přímém rozporu s jeho výroky v jeho dalších listech (zejména v listech Galatským a Římanům). Jak bychom pak také měli vykládat jeho text z Ef 2,14.15?: *Svou obětí odstranil zákon ustanovení a předpisů, aby z těch dvou, z žida i pohana, stvořil jednoho nového člověka, a tak nastolil mír.*

D) Existuje ještě další výklad (viz Desmond Ford, Forgotten Day), který klade základní důraz na kontext (v. 16-23). Zdůrazňuje především v. 18 zmiňující snahu mít víze andělů skrze asketické praktiky. Verš 22 pak je citátem z Iz 29,13 o falešném uctívání. Kontext dále mluví o postu a ne o rozlišování jídel a pití a proto, pokud by Pavel odmítl soboty a svátky musel by zároveň odmítnout i veškeré jídlo a pití, což je nesmyslné. V celém listu se dále nikde nevyskytuje výraz [*nomos*] (zákon) i když v listech Galatským a Římanům je uveden více než 100x. Proto tento výklad tvrdí, že se v listu Koloským řeší pre-agnostická „filosofie“ (lidské nauky), která nemá souvislost s Tórou a Pavel tedy odmítá pouze tyto lidské nauky, ale nikoli soboty čtvrtého přikázání.

K tomu výkladu se vyjadřuje Dale Ratzlaff (autor knihy Sabbath in Christ):

Věřím, že Koloská hereze nebyla monolitická, ale měla řadu rysů a jedním z nich byl i požadavek zachovávat postní dny Judaismu včetně soboty. Součástí Pavlem odmítané hereze v Kol 2,16 však nemůže být překroucení správného zachovávání soboty, pokud Pavel učil zachovávat sobotu, a to z těchto důvodů:

1. Pokud jedení, pití, svátky, novoluní a soboty byly v Kolosích dodržovány nesprávně, Pavel by o nich jistě netrdil, že jsou stínem Krista (dokonalé naplnění vyžaduje neporušený předobraz/stín).
2. Paralela zejména s Ez 45,17 je natolik zřejmá, že se v Kol 2,16 musí jednat o starozákonní ustanovení.
3. Pokud bychom předpokládali, že Pavel učil křesťany z pohanů zachovávat sobotu, pak by určitě chtěl napravit jejich špatný způsob jejího zachovávání. V Pavlových epištolách nacházíme mnoho míst, kde toto Pavel činí vzhledem k různým jiným falešným učením. Avšak ani v listu Koloským ani jinde Pavel nedává žádné instrukce, jak sobotu správně zachovávat. Přesto tvrdí (Ř 15,19), že plně káže evangelium.

Závěr:

Kol 2,16,17 není jednoduchý text a stoprocentně jednoznačný závěr není možné formulovat. Přesto však se po podrobném přezkoumání zdá, že nejvyšší váhu ze všech argumentů má tradiční výklad, který říká, že **platnost sobot čtvrtého přikázání a také i dalších ceremoniálních svátků ročních a měsíčních stejně jako dělení jídla na čisté a nečisté ztratilo díky Kristu svůj význam a závaznost. To vše bylo totiž pouze "stínem" dokonalejší reality, která měla přijít, tj. nového života v Kristu.**

5. Sobota jako otroctví (Gal 4,9-11)

*Nyní jste však Boha poznali; lépe řečeno: byli jste od Boha poznáni. Jak to, že se zase navracíte k těm bezmocným a ubohým mocnostem a chcete se jim dát znovu do otroctví? **Dodržujete ustanovení pro dny a měsíce, období a roky!** Bojím se, aby úsilí, které jsem vám věnoval, nebylo nakonec nadarmo.* (Gal 4,9-11)

Jak bylo řečeno v předchozím oddíle, židovské svátky se dělí na **roční, měsíční a týdenní**. Mezi týdenní se počítá i sobota 4. přikázání. Závaznost pro křesťany dodržovat tyto časově určené svátky (včetně sobot) je pro ap. Pavla znakem otrocké svázanosti. Proti tomu se zde v listu Galatským jednoznačně a velmi důrazně staví.

Exkurz:

Citát z Expositor's Bible Commentary ke Gal 4,10:

Co je však nejdůležitější na uvedeném seznamu svátků a dnů dodržovaných Židy není ani tak skutečnost, že se Pavel proti nim staví... jako to, že je vidí přesně ve stejném světle jako svátky pohanské, tj. jako by byly pod kontrolou a ve spojení s démonskými silami. To samozřejmě neznamená, že Pavel by původ zákona, který obsahuje náboženské svátky, přičítal Satanovi. Ani náhodou! Zákon je dobrý

a pochází od Boha. Nicméně, i zákon, pokud je převrácen do polohy, kdy je skrze něj snaha získat spásu, může být použit Satanem k prohloubení jeho ovládnutí člověka. To, že Pavel, sám Žid, dokonce zvažuje možnost, že zachovávání židovských svátků může mít stejný kontext jako svátky pohanské, ukazuje na intenzitu jeho vnímání podstaty legalizmu jako něčeho smrtelně nebezpečného.

6. Na dnech nezáleží (Ř 14,5.6)

Někdo rozlišuje dny, jinému je den jako den. Každý nechť má jistotu svého přesvědčení. Kdo zachovává určité dny, zachovává je Pánu. Kdo jí, dělá to Pánu ke cti, neboť děkuje Bohu; a kdo nejí, dělá to také Pánu ke cti, neboť i on děkuje Bohu. (Ř 14,5-6)

Z textu nelze jednoznačně doložit, zda „dny“ zmíněné Pavlem zde znamenají soboty, dny pro společné jídlo či dny vyhrazené pro posty. Vzhledem k tomu, že v té době církev v Jeruzalémě pravděpodobně ještě zachovávala sobotu (spolu s nedělí) a že v Římském sboru byla početná skupina křesťanů ze židů, je možné, že zde Pavel má na mysli soboty 4. přikázání. Avšak ať zde „dny“ znamenají cokoli, klíčové je (dle Pavla) to, zda se člověk chová podle toho, co pokládá za pravdu. Bůh posuzuje především motivy člověka. Pokud se zde mluví o sobotě, pak její dodržování je zde pokládáno spíše za věc osobní preference než za závazné nařízení platné pro celou církev.

7. List Židům (Žd 4,9)

A tak je ponechán (zůstává) sobotní odpočinek [sabbatismos] Božímu lidu. (Žd 4,9 doslovný překlad)

Zastánci soboty argumentují, že řecký výraz [sabbatismos] (sobotní odpočinek), který je zde použit, ukazuje jednoznačně na sedmý den týdne, tj. na sobotu 4. přikázání. I když se v NZ tento výraz jinde nevyskytuje, LXX používá na více místech podobný slovesný tvar a ten v textu má vždy význam soboty čtvrtého přikázání. Proto má tento verš údajně dokazovat platnost zachovávání soboty i v novozákonní církvi.

Při výkladu je však třeba rozumět celému kontextu v němž je tento verš uveden: **Žd 3,7 – 4,11**

Pozn.: Žd 4,9 začíná spojkou „a tak“ [ara], která je v řečtině gramatickým prvkem ukazujícím k bezprostřednímu předchozímu kontextu

V Žd 3,7-11 pisatel nejprve začíná citací závěrečné části Ž 95, kde se mluví o nevíře Izraelského národa během 40 let putování pouští (žalmista spojuje dva různé incidenty, aby ukázal, že Izraelský národ provokoval Boha svojí nevírou po celou tuto dobu). Proto jim Bůh řekl, že nevejdou do jeho **odpočinutí [katapauēin]**. Tento výraz pro odpočinutí je pisatelem listu Židům používán velmi často (11x v kap. 3 a 4) a vykazuje jistou dynamiku ve svém významu. V případech, kdy referuje o historických událostech spojených se vstupem Izraelitů do země zaslíbené (Palestiny), ukazuje [katapauēin] na lokalitu, kde lid po dlouhém putování pouští dojde odpočinku za přítomnosti plného Božího požehnání. Když však pisatel mluví ke svým současníkům (adresátům listu), získává výraz [katapauēin] plně spirituální význam popisující spočinutí duše člověka v Kristu a tím docházející odpočinutí. *Neboť do odpočinutí vcházíme jen my, kdo jsme uvěřili (Žd 4,3)*. Zároveň však také pravděpodobně ukazuje i na eschatologické naplnění, kdy se odpočinutí bude manifestovat i do fyzické roviny bytí a bude doprovázeno Boží viditelnou přítomností. Je zde tedy patrné jisté napětí mezi „již nyní“ a „ještě ne“, které je viditelné i v řadě dalších velkých témat NZ.

Ve verších 3 a 4 přidává autor **motiv Božího odpočinutí sedmého dne po stvoření světa**. Rozpoznává správně, že se nejedná o jediný den jako v případě šesti stvořitelských dnů, ale o počátek Božího odpočinutí, které od té doby stále trvá.

V následujících verších se pak mluví o tom, že existují různá „dnes“, kdy člověk může do odpočinutí vejít. Jinými slovy, vstup do Božího odpočinutí je neustále otevřen pro všechny, kdo do něj skrze víru touží vstoupit. A to potvrzuje i náš diskutovaný verš 9, kterým pisatel ujišťuje, že tento odpočinek zůstává Božímu lidu neustále k dosažení. Zde však pisatel místo výrazu [katapauēin] (odpočinutí) používá výraz [sabbatismos] (sobotní odpočinek), aby ukázal na provázanost svého tvrzení s v. 3. a 4.

Pozn.: [Sabbatismos] je v NZ tzv. Hapax legomenon (vyskytuje se pouze zde a nikde jinde). Tento výraz se však vyskytuje v pozdější mimobiblické řecké literatuře (Pluarchos, Justin), kde jednoznačně znamená sobotní odpočinek ve smyslu dodržování čtvrtého přikázání. Poprvé však je použit v Žd 4,9 a je pravděpodobné, že autor si výraz záměrně vymyslel, aby sdělil určitou myšlenku k níž se nehodil běžný výraz pro sobotu.

Z kontextu je zřejmé, že pro pisatele jsou, vzhledem k tématu, oba výrazy [*katapauein*] a [*sabbatismos*] do značné míry zaměnitelné a oba poukazují na spirituální realitu odpočinku, který není v žádném případě limitován jedním dnem v týdnu, ale je dostupný trvale a navždy pro každého věřícího člověka. V případě použití výrazu [*katapauein*] má tento spirituální odpočinek svůj předobraz v historické události příchodu Izraelců do zaslíbené země, kdežto v případě výrazu [*sabbatismos*] je předobrazem tohoto spirituálního odpočinku Boží odpočinutí po dokončeném stvoření sedmého dne a jeho reflexe v dodržování týdenního sobotního odpočinku Izraelským národem od doby Mojžíše (resp. od doby Jozueho vzhledem k Žd 4,8).

Exkurz:

Mišna vysvětluje smysl Žalmu 92, který má nadpis „Zpívaný žalm: Píseň ke dni odpočinku“ (Ž 92,1) takto: *Je to píseň pro čas, který přijde, pro den, který se stane úplným Sabbatem a odpočinkem ve věčném životě (Tamid 7,4).* O takovémto sobotním odpočinku mluví i autor Žd 4,9 (i když zde samozřejmě není žádná provazba na Mišnu).

Lze uzavřít, že Žd 4,9 nemá žádnou souvislost se sobotou čtvrtého přikázání, ale poukazuje na zaslíbené odpočinutí trvalého charakteru (nyní spirituální a v budoucnu plně manifestované skrze Boží přítomnost), které nachází každý věřící člověk skrze víru v Ježíše Krista.

Pojďte ke mně všichni, kdo se namáháte a jste obtíženi břemeny, a já vám dám odpočinout. Vezměte na sebe mé jho a učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorného srdce: a naleznete odpočinutí svým duším. Vždyť mé jho netlačí a břemeno netíží. (Mat 11,28-30)

Závěr

Výroky Ježíše Krista v evangeliích týkající se soboty ukazují a) na jeho Božskou podstatu a b) na jeho akceptování soboty jako závazného nařízení pro dobu Staré smlouvy, která platila až do jeho ukřižování. Pavlovy výroky v epištolách pak vedou k jednoznačnému závěru, že sobota již není v době Nové smlouvy závazná. Klíčovým argumentem je zejména Kol 2,16.17, kde jsou ceremoniální svátky včetně soboty 4. přikázání pokládány Pavlem pouze za stín budoucích věcí, kdežto realitou je život věřícího člověka v Kristu. Po svém obrácení (zásadní vnitřní změně svého nasměrování) již následovník Krista nepotřebuje být pod otroctvím těchto nařízení (Gal 4,9-11). Nepotřebuje již týdenní odpočinutí, tj. den vyhrazený pro vztah s Bohem, protože již vešel do jiného, plnějšiho trvalého odpočinku v Kristu (Žd 4,9).

4. Co Nový zákon říká o neděli?

1. Den letnic (Sk 2,1)

Když nastal den letnic, byli všichni shromážděni na jednom místě. (Sk 2,1)

Exkurz:

Je zajímavé, že i starozákonní Izrael měl jeden ze svých svátků (Letnice) vždy v neděli. Viz Lv 23.kap:

Kněz pak ten snop pozvedne před Hospodinem, abyste došli zalíbení; pozvedne jej v den následující po sobotě. (Lev 23,11 B21).

Ode dne následujícího po oné sobotě, totiž ode dne, kdy jste přinesli snop pozvedání, si odpočítáte sedm plných týdnů. Do dne následujícího po sedmé sobotě tak napočítáte padesát dní. (Lev 23,15.16 B21).

V ten den vyhlásíte slavnost. Budete mít svaté shromáždění; nebudete dělat žádnou běžnou práci. To je věčné ustanovení pro všechna vaše pokolení ve všech vašich přibytcích. (Lev 23,21).

V den letnic byla neděle. V textu Sk 2,1 se neříká explicitně nic o tom, že by se jednalo o pravidelný den bohoslužeb, ale **můžeme zde vnímat nevyřčený důraz na tento den a to jak z hlediska Božího (seslání Ducha svatého) tak z hlediska církve (byli shromážděni a modlili se).**

Pozn.: Podobně i Kristus po svém zmrtvýchvstání se téměř výhradně zjevoval učedníkům v neděli. (viz bod 5)

2. Sbírka první den týdne (1K 16,2)

V první den týdne nechť každý z vás dá stranou, co může postrádat, aby sbírka nezačala teprve tehdy, až k vám přijdu. (1K 16,2)

Opět zde nelze jednoznačně tvrdit, že se zde jedná o den, kdy se pořádaly pravidelné bohoslužby, i když na druhé straně text tento výklad nevyklučuje. **Na základě této zmínky je ale možné usuzovat, že ze všech dnů týdne má tento den pro církev větší význam než ostatní** (ať již náboženský nebo občanský). Proto ap. Pavel váže svoji výzvu k pravidelnému spoření na tento den.

3. Shromáždění první den v týdnu (Sk 20,7)

První den v týdnu jsme se sešli k lámání chleba a Pavel promluvil ke shromáždění. Protože chtěl na druhý den odcestovat, protáhl řeč až do půlnoci. (Sk 20,7)

Námítkou zastánců soboty k tomuto textu je, že shromáždění se muselo konat v odpoledních nebo večerních hodinách, protože Pavel "protáhl svoji řeč až do půlnoci", a proto se údajně nejednalo o typický den bohoslužeb, ale o účelové shromáždění před odjezdem apoštola.

Tento argument je možný, existuje **ale mnohem pravděpodobnější vysvětlení:**

Církev nikdy nechápala neděli jako náhradu soboty. Neděle není "jiným" dnem odpočinku, ale oslavou Kristova vzkříšení, a tedy dnem "vhodným" (ale nikoli povinným) k pořádání společného shromáždění. Z tohoto pohledu by nebylo nic divného pořádat nedělní bohoslužbu v odpoledních hodinách. Někteří v neděli dopoledne mohli ještě pracovat či vyřizovali své záležitosti a teprve k večeru byl čas se společně scházet a mít bohoslužbu.

Je také pochopitelné, že Pavel, jako pastýř sboru, by si jako svůj den odjezdu vybral den, který následuje po dni pravidelné společné bohoslužby, protože tak měl nejlepší možnost naposledy před svým odchodem promluvit k celému sboru a se všemi se rozloučit.

Lze tedy předpokládat, že v textu je s velkou pravděpodobností zmíněn den pravidelných bohoslužeb církve.

4. Den Páně v knize Zjevení (Zj 1,10)

Ocitl jsem se ve vytržení ducha v den Páně (Zj 1,10)

Pozn.1: Kniha Zjevení byla pravděpodobně sepsána kolem r. 90. n. l. za vlády císaře Domiciána

Zastánci soboty tvrdí, že Janem zmíněný den Páně je sobota a odvolávají se na Kristův výrok, kdy říká, že "Syn člověka je pánem i nad sobotou" (Mar 2,28). Tyto dva texty však spolu nijak nesouvisí a jeden tedy nemůže vysvětlovat druhý.

V celém Písmu není nikde sobota explicitně nazvána "Den Páně". V řečtině je pro sobotu vždy výraz [sabbaton] a v hebrejštině [šabbat]. Naopak ve spisech raných církevních otců (1. a 2. stol) se termín Den Páně používá a to vždy pro den, kdy vstal Kristus z mrtvých (tj., pro první den týdne, neděli)

Didaché (70 n. l.)

Ale každý den Páně ... se shromáždíte, lámejte chléb a vzdávejte díky... (Didaché 14)

Ignácius z Antiocheje (110 n. l.)

... více již nezachovávajíce sobotu, ale žijíce v zachování dne Páně, v němž také náš život vyprýštil skrze něho a skrze jeho smrt. (dopis Magnesianským 8)

Pozn.2: V českém parafrázovaném překladu **Slovo na cestu** (Luxpress, 1990) případně v jeho dalším vydání pod názvem **Průvodce životem** (Luxpress, 1996), za kterým stojí autoři z CASD, je zmínka o dni Páně ve Zj 1,10 zcela vypuštěna.

5. Kristova zjevení po jeho zmrtnýchvstání

Písmo nás informuje o sedmi případech, kdy se Kristus zjevil učedníkům po svém zmrtnýchvstání, aby je povzbudil a poučil. Je zajímavé, že v **pěti případech je doloženo, že se jednalo o neděli**. Ve zbývajících dvou případech není den uveden (J 21, Sk 1,6-10). Důležité je, že **ani v jenom ze sedmi případů se Kristus nezjevil v sobotu**.

Na základě těchto skutečností nelze samozřejmě tvrdit, že neděle je Bohem určený den bohoslužeb pro novozákonní církev. **Je však dobré se zamyslet nad tím, na co je určením dne u Kristových zjevení kladem důraz.** Rozhodně se Kristus mohl učedníkům zjevit v sobotu a tím by jednoznačně určil směr, jakým se má církev k sobotě stavět. To však Kristus neudělal a místo toho se zjevuje v neděli! Je také důležité si uvědomit, že i formální ustanovení církve o letnicích se událo v neděli (o Letnicích - Sk 2,1). **Jednoznačně tedy sobota po kříži již záměrně není zdůrazňována.**

Kristova zjevení v neděli:

Marii u hrobu v den vzkříšení (Mt 28,1.9; Mk 16,9; J 20,1.14)

Dvěma učedníkům na cestě do Emaus v den vzkříšení (Lk 24,13-33; Mk 16,12.13)

Šimonovi (Petrovi) v den vzkříšení (Lk 24,31-35)

Jedenácti učedníkům v neděli večer v den vzkříšení (Mk 16,14-18; Lk 24,36-44; J 20,19-23)

Jedenácti učedníkům "o týden později" (J 20,26-29)

Co udělal Kristus, když se zjevil v neděli:

1. Přijal vyznání víry od Tomáše (J 20,27.28).

2. Vzal chléb, požehnal ho, lámal a dával učedníkům (Lk 22,19).

3. Požehnal jim "Pokoj vám" (J 20,20.26).

4. Dechl na ně a řekl "přijměte Ducha Svatého" (J 20,22).

5. Dal jim autoritu hlásat odpuštění pro ty, kteří v něj skrze evangelium uvěří (j 20,23).

Vidíme zde tedy důrazy, které jsou typické pro novozákonní bohoslužbu.

Závěr

Nový zákon nikde přímo neustanovuje neděli jako den bohoslužebného shromáždění nově vzniklé církve, přesto zde nalezneme řadu náznaků ukazujících, že tento den měl pro první církev jistý význam. Kristus se po svém vzkříšení ukazoval svým učedníkům převážně v neděli, vylití Ducha o letnicích proběhlo v neděli, a v neděli také apoštol Jan obdržel své vidění na ostrově Patmos (které později zachytil v knize Zjevení). Také zmínky ve Skutcích a v 1. listu Korintským ukazují, že neděle mohla být již v prvních sborech dnem bohoslužebných shromáždění.

5. Co Nový zákon neříká o sobotě

Argumenty z mlčení rozhodně nepatří mezi základní, přesto však autor této práce pokládá za vhodné, vzhledem k diskutovanému tématu, na ně upozornit.

1. Mlčení Krista i apoštolů ohledně soboty

V Novém zákoně nemáme jediný záznam o tom, že by Kristus někomu nařizoval dodržovat sobotu a nečinili to ani jeho apoštolové. **Je velmi pravděpodobné, pokud by sobota byla stále závazná, že by okolo způsobu jejího zachovávání vznikala řada dohadů či dokonce rozkolů v nově založených sborech (zejména v těch, které tvořili křesťané z pohanů) a ap. Pavel či jiný apoštol by takové problémy ve svých listech řešil.** Nový zákon však kompletně mlčí o přikázání zachovávat sobotu.

2. Jeruzalémský sněm (Sk 15,10-11)

Proč tedy nyní pokoušíte Boha a chcete vložit na učedníky břemeno, které nemohli unést ani naši otcové ani my! Věříme přece, že jsme stejně jako oni spaseni milostí Pána Ježíše."... Toto jest rozhodnutí Ducha svatého i naše: Nikdo ať vás nezatěžuje jinými povinnostmi než těmi, které jsou naprosto nutné: Zdržujte se všeho, co bylo obětováno modlám, také krve, pak masa zvířat, která nebyla zbavena krve, a konečně smilstva. Jestliže se toho všeho vyvarujete, budete jednat správně. (Sk 15,10.11.28.29)

Jeruzalémský sněm se pod vedení Ducha Svatého usnesl na tom, že není třeba po nově obrácených křesťanech z pohanů požadovat dodržování žádných starozákonních nařízení kromě vyhýbání se spojitosti s pohanskými kulty, smilstva, a požívání krve a masa které nebylo zbaveno krve. **O sobotě zde není NIC řečeno. Můžeme tedy důvodně předpokládat, že sobota NEBYLA pro nově obrácené křesťany závazná.**

3. Seznamy hříchů v NZ

V Novém zákoně nacházíme na několika místech seznamy hříchů. Vzhledem k tématu této práce stojí za pozornost, že **ani v jednom případě není zmíněna sobota.**

Z nitra totiž, z lidského srdce, vycházejí zlé myšlenky, smilství, loupeže, vraždy, cizoložství, chamtivost, zlovolnost, lest, bezuzdnost, závistivý pohled, urážky, nadutost, opovážlivost. Všecko toto zlé vychází z nitra a znesvěcuje člověka." (Mar 7,21-23)

Jsou plni nepravosti, podlosti, lakoty, špatnosti, jsou samá závist, vražda, svár, lest, zlomyslnost, jsou donašeči, pomlouvači, Bohu odporní, zpupní, nadutí, chlubití. Vymýšlejí zlé věci, neposlouchají rodiče, nemají rozum, nedovedou se s nikým snést, neznají lásku ani slitování. (Ř 1,29-31)

Skutky lidské svévole jsou zřejmé: necudnost, nečistota, bezuzdnost, modlářství, čarodějství, rozbroje, hádky, žárlivost, vášeň, podlost, rozpory, rozkoly, závist, opilství, nestřídmost a podobné věci. Řekl jsem už dříve a říkám znovu, že ti, kteří takové věci dělají, nebudou mít podíl na království Božím. (Gal 5,19-21)

Lidé budou sobečtí, chamtiví, chvástaví, domýšliví, budou se rouhat, nebudou poslouchat rodiče, budou nevděční, bezbožní, bez lásky, nesmiřitelní, pomlouvační, nevázaní, hrubí, lhostejní k dobrému, zrádčí, bezhlaví, nadutí, budou mít raději rozkoš než Boha, budou se tvářit jako zbožní, ale svým jednáním to budou popírat. Takových lidí se straň. (2Ti 3,2-5)

4. V NZ nenacházíme žádný příkaz ke změně soboty na neděli

Důvod je zřejmý. **V Novém zákoně již specifický den bohoslužeb nehraje roli. Nepochází k žádné transformaci soboty na neděli, pouze končí závazná platnost zachovávat sobotu.** Nemáme zde již tedy žádný závazný den. Neděle zde není proto, aby nahradila sobotu jako alternativní den odpočinku. Je to pouze den zvolený církví jako vhodný pro společenství křesťanů a slavení večere Páně, protože je to den ve kterém vstal Kristus z mrtvých.

Ve službě Ježíše nenacházíme nikde žádný náznak, že první den týdne měl převzít charakter soboty a nahradit ji. (D. A. Carson, From Sabbath to Lord's Day, str. 85)

Někdo rozlišuje dny, jinému je den jako den. Každý nechť má jistotu svého přesvědčení. (Ř 14,5)

Nyní jste však Boha poznali; lépe řečeno: byli jste od Boha poznáni. Jak to, že se zase navracíte k těm bezmocným a ubohým mocnostem a chcete se jim dát znovu do otroctví? Dodržujete ustanovení pro dny a měsíce, období a roky! Bojím se, aby úsilí, které jsem vám věnoval, nebylo nakonec nadarmo. (Gal 4,9-11)

Nikdo tedy nemá právo odsuzovat vás za to, co jíte nebo pijete, nebo kvůli svátkům, kvůli novoluní nebo sobotám. To všechno je jen stín budoucích věcí, ale skutečnost je Kristus. (Ko 2,16-17)

5. Koncepční důvod pro ukončení závaznosti soboty v době Nové smlouvy

V době Staré smlouvy zde byl vyvolený Izraelský národ, který se měl stát příkladem požehnaného a vyvoleného Božího lidu pro celý svět. Plnost všeho požehnání se měla projevit na tomto národě a v konkrétní zemi (Palestině) do té míry, že by k němu přicházeli lidé z okolních národů a tak by poznávali Hospodina. Tento typ šíření známosti Boha mezi lidmi můžeme nazvat jako "**dostředivý**". Žel Izraelský národ pro svoji neposlušnost nikdy nedosáhl plného požehnání, které mu Hospodin zaslíbil.

V Nové smlouvě jde však o naprosto odlišný koncept. Boží lid má vyjít do celého světa a všude šířit evangelium (Mt 28,19). Boží lid již není soustředěn na jednom místě, ale naopak rozptýlen mezi všemi národy. Má být "solí země" a "světlem světa" (Mt 5,13.14). Jedná se tedy o "**odstředivý**" způsob šíření dobré zprávy o Bohu.

V prvním konceptu, který byl založen na "vzorové" poslušnosti, byl dán Mojžíšův zákon. Jeho přikázání byla koncipována vzhledem k plánovanému trvalému umístění Božího lidu v jedné lokalitě. Izraelci tedy měli jeden chrám, kde se přinášely oběti, a mohli si také přizpůsobit celou organizaci života dle požadavků zákona - včetně možnosti nepracovat jeden den v týdnu. Nebyl problém pro nikoho zachovávat sobotu v národě, který s tímto dnem odpočinku pevně počítal.

Situace v době Nové smlouvy je však naprosto odlišná. Křesťané jsou rozptýleni mezi pohanskými národy, které neuznávají žádná cizí náboženská specifika. Případná neochota křesťanů pracovat jeden den v týdnu, který se navíc liší od místních zvyklostí, je závažnou společenskou překážkou a zdrojem stálých právních postihů ze strany státu (křesťané byli často dělníci, otroci či zaměstnanci povinni plnit své pracovní úkoly dle nařízení svých pánů či zaměstnavatelů). **V důsledku by tím mohla být ohrožena i sama existence Kristovy církve.** Nakonec to dobře vidíme v pronásledování Židů v prvním století a dále. **Především by však lpění na striktním dodržování soboty bylo velkou překážkou pro přijetí evangelia pohany.** Oč těžší by pro ně bylo přijmout nový koncept víry, pokud by jeho důsledkem bylo vyčlenění se ze společnosti, ztráta zaměstnání či jiné postihy související s nerespektováním zavedených místních občanských předpisů a závazků? Jak by pak ap. Pavel mohl ve svých listech nabádat k poslušnosti státním autoritám?

Každý ať se podřizuje vládnoucí moci. Veškerá moc je totiž od Boha, takže současné vlády jsou zřízeny od Boha. Kdo odmítá vládu, bouří se tedy proti Božímu zřízení; a vzbouřence čeká jistý trest. (Ř 13,1.2 B21)

Z uvedených důvodů je tedy dobře pochopitelné, že **Božím záměrem nebyla pokračující závaznost soboty v Nové smlouvě.** Křesťané již od počátku vzniku církve toto chápali, a proto dnes nemáme žádné důkazy o tom, že by zachovávaní soboty církev od svých členů vyžadovala (byť sobota ještě po nějaký čas byla zachovávána zejména křesťany ze židů). **Společná shromáždění křesťanů se proto zpočátku konala v takový čas, kdy to bylo možné** - denně (Sk 2,46), často i ráno před odchodem do práce (viz

---

exkurz níže z dopisu Plinia mladšího císaři Trajánovi) odpoledne či k večeru v neděli (Sk 20,7) apod. Teprve později, jak se upevňovala pozice křesťanství a byla umožněna větší svoboda ve způsobech bohoslužby, se bohoslužba omezila především na nedělní den.

Exkurz:

Z dopisu Plinia mladšího císaři Trajánovi:

...celé jejich (tj. křesťanů) provinění nebo omyl spočíval v tom, že se scházeli v určitý den před východem slunce, chválili Krista jako Boha střídavými zpěvy a zavazovali se přísahou ne snad k nějakému zločinu, nýbrž právě naopak, že se nedopustí krádeže, loupeže ani cizoložství, že neporuší dané slovo a nezapřou svěřený majetek, když bude žádáno jeho vrácení. Pak se obyčejně rozešli a později se znovu shromažďovali, aby pojídali pokrm, ale docela obyčejný a neškodný.

Závěr

I když argument z mlčení nepatří mezi nejzávažnější, přesto nelze pominout fakt, že Nový zákon o sobotě prakticky kompletně mlčí. Pokud by sobota byla skutečně tak klíčovým prvkem křesťanství, jak předpokládají její zastánci, musela by se taková skutečnost nutně odrazit v doporučeních, nařízeních či diskuzích v nově vzniklé církvi, a to by zajisté reflektovali apoštolové ve svých listech. Závažné je také vyjádření Jeruzalémského sněmu (Sk 15. kapitola), kde bylo rozhodnutím apoštolů ustanoveno, co je závazné pro křesťany z pohanů. Sobota zde však uvedena není! Absence závaznosti soboty je logická i vzhledem k příkazu Krista nést evangelium do celého světa. Lidé v tomto světě však podléhali občanským zákonům a pokud by nesměli pracovat v sobotu, bylo by to závažnou překážkou pro přijímání evangelia.

6. Vztah Krista a křesťanů k zákonu

1. Proč Kristus zachovával sobotu?

Když se však naplnil stanovený čas, poslal Bůh svého Syna, narozeného z ženy, podrobeného zákonu, aby vykoupil ty, kteří jsou zákonu podrobeni, tak abychom byli přijati za syny. (Gal 4,4-5)

Kristus se narodil do Staré smlouvy, a proto byl jako Žid povinen zachovávat všechna její přikázání.

2. Porušil Kristus sobotu?

Kristus porušoval (především svým uzdravováním) v sobotní dny Halaku (Rabínský výklad Tóry), ale nikoli Tóru samotnou. To bylo samozřejmě silně proti přesvědčení rabínů a farizeů, kteří v tom viděli ohrožení svých tradic a zažitého přístupu k náboženství a v posledku i ohrožení svých vlastních pozic jako náboženských vůdců vyvoleného národa. Porušení soboty však nebylo proti Kristu vzneseno jako oficiální obvinění (pokud by to bylo jen trochu možné, jistě by bylo proti němu vzneseno) a nebylo tedy formálním důvodem pro jeho ukřižování.

Kristus za svého působení záměrně ukazoval na pravý význam soboty a úmyslně vcházel do situací, které byly v souladu s principem zachovávání soboty, ale v protikladu k nesmyslným rabínským rozšířením těchto principů.

Učedníci smí jíst klasy v sobotu (Mt 12,1-8; Mk 2,23-28 a Lk 6,1-5)

Uzdravení muže s odumřelou rukou (Mt 12,9-13; Mk 3,1-5; Lk 6,6-10)

Uzdravení ženy stížené nemocí (Lk 13,10-17)

Uzdravení člověka postiženého vodnatelností (Lk 14,1-6)

Uzdravení člověka chromého 38 let (J 5,2-9)

Uzdravení slepého (J 9,14)

Jak již bylo řečeno v předchozím bodě, Kristus žil ve své tělesné podobě v době Staré smlouvy, a byl jí tedy plně poslušný. Zároveň však z uvedených příkladů vidíme, že ji chápal v širších souvislostech a v hlubším významu než jeho současníci. V jeho osobě se již započalo "vlamovat" do světa Království Boží, které přišlo později v plnosti a Duchu po letnicích a které nezbytně přineslo i zcela nový pohled na otázku soboty.

3. Potvrdil Kristus neměnnou platnost Zákona (Mt 5,17-20)?

A) Mt 5,17-18

Nedomnívejte se, že jsem přišel zrušit Zákon nebo Proroky; nepřišel jsem zrušit, nýbrž naplnit. Amen, pravím vám: Dokud nepomine nebe a země, nepomine ani jediné písmenko ani jediná čárka ze Zákona, dokud se všechno nestane. (Mt 5,17-18)

Zastánci soboty v tomto textu vidí podporu svého názoru, protože údajně prokazuje věčnou platnost desatera, tj. až dokud "nepomine nebe a země". A protože sobota je součástí desatera, měla by její platnost pokračovat také.

1) Co znamená "Zákona a proroci" ?

Pro správný výklad těchto veršů je třeba si nejprve uvědomit, že Kristus se neodkazuje pouze na "Zákon", ale na "Zákon a Proroky". **Zákon** znamená pět knih Mojžíšových, tj. Tóru, a do **Proroků** v hebrejském kánonu patří knihy Jz, Sd, Kr, Sam a dále samozřejmě prorocké spisy tzv. velkých proroků (Iz, Jr, Ez) a dvanácti tzv. malých proroků. **Kristova slova zde tedy nelze omezit pouze na desatero.**

2) Co znamená výraz "naplnit" ?

Sloveso *naplnit* [plero] je v textu postaveno jako opak výrazu *zrušit*. Evidentně však **výraz *naplnit* nemůžeme vykládat jako "zachovat platnost"**, protože v prorocích nejsou kodifikovány žádné zákony, a tedy není co zachovávat. Výraz *naplnit*, který se týká jak Proroků, tak i Zákona, je tedy možno chápat pouze tak, že v Kristu bude ukázán jejich skutečný smysl a cíl, ke kterému ukazovaly. Kristus nepřišel proto, aby doložil pokračující platnost zákonů Tóry, ale aby naplnil předpovědi o něm, které se nachází jak v Prorocích, tak v Tóře. **Výraz "naplnit" je tedy třeba chápat ve významu jednak završení všeho, co v prorocích i zákoně ukazuje na Krista, v jeho díle, smrti a zmrtvýchvstání a jednak reinterpretace všeho co, se nachází v zákoně a prorocích, skrze Kristovo učení a osobu do podmínek nové smlouvy. A to se vztahuje i na čtvrté přikázání o Sobotě, které je součástí Zákona.**

3) Co znamená fráze "dokud nepomine nebe a země" ?

Frázi "dokud nepomine nebe a země" je třeba vysvětlovat zároveň s frází "dokud se všechno nestane" uvedené na konci v.17.

"Druhý fráze vysvětluje první: ukazuje na naplnění starozákonního Písma v osobě a díle Krista. Pokud chápeme, že toto naplnění se uskutečnilo jak ve službě, utrpení, vzkříšení a vyvýšení Ježíše, tak v Jeho následné vládě kulminující ve věku, který teprve přijde, pak fráze "dokud nepomine nebe a země" může být chápána doslovně." (D. A. Carson, *From Sabbath to Lord's Day*, str. 77-78)

4) Co znamená že "nepomine ani jediné písmeno ani jediná čárka ze Zákona" ?

Tento výrok je nutno chápat v kontextu předchozího verše, tj. vzhledem k významu výrazu "naplnit". Kristus nechápal svoji úlohu jako toho, kdo se staví proti Zákonu, ale naopak jako toho, kdo přišel poukázat na jeho pravý význam. Proto může říci, že nic z toho, co je psáno v Zákoně, neztrácí platnost a zároveň svým slovem i jednáním ukazovat, že v NĚm a pouze v NĚm je zjeven pravý smysl zákona. **Následováním Krista a nikoli doslovně litery Starého zákona, je tedy v Nové smlouvě naplněno toto Kristovo tvrzení, že "nepomine ani jediné písmeno ani jediná čárka ze Zákona".**

Exkurz:

Tyndale commentary píše:

Tato pasáž neříká, že každé starozákonné nařízení je věčně platné. Tento pohled nenacházíme nikde v NZ, který naopak konzistentně vidí Ježíše jako toho, kdo ustanovuje nový stav, na který nás zákon připravoval (Gal 3,24), ale který ho nyní přesahuje. Pozornost je nyní na Ježíši a na jeho učení a v tomto světle musí být nyní zkoumána platnost SZ pravidel. **Některá budou shledána jako ta, jejichž role se naplnila a již dále nejsou aplikovatelná... jiná budou reinterpretována.**

Toto vysvětlení je jediné možné, protože jinak bychom museli dojít k závěru, že apoštolové a rané církevní otcové porušili Mat 5,17-19, když řekli pohanům, že nemusí zachovávat obřizku a Mojžíšův zákon. Stejně tak by i list Galatským byl v této věci chybným. A stejně by na tom byl i list Židům, protože jeho pisatel tvrdí, že chrámová bohoslužba a levitské kněžství byly anulovány.

B) Mt 5,19.20

Kdo by tedy zrušil jediné z těchto nejmenších přikázání a tak učil lidi, bude v království nebeském vyhlášen za nejmenšího; kdo by však zachovával a učil, bude v království nebeském vyhlášen velkým. Neboť pravím vám: Nebude-li vaše spravedlnost o mnoho přesahovat spravedlnost zákoníků a farizeů, jistě nevejdete do království nebeského. (Mt 5,19.20)

Expositor's Bible Commentary vysvětluje:

Ježíšovým příchodem nejsou Zákon a Proroci zamítnuti, ale naplněni. Proto přikázání Starého zákona - dokonce i to nejmenší z nich - musí být praktikováno. **Ale podstata jejich praktikování byla změněna** (viz v. 17-18). **Zákon ukazoval na Krista a na jeho učení; proto je nyní zákon správně dodržován pouze následováním Kristova slova.** Protože zákon ukazuje na Krista, tak On jeho naplněním ustanovuje kontinuitu se zákonem, ukazuje skutečný směr kam zákon směřoval a způsob jaký má být zachovávan.

Exkurz 1:

Co jsou "tato přikázání"? Je těžké ospravedlnit omezení těchto slov na Ježíšovo učení, i přes to, že sloveso přikázat [entelomai] použité v Ježíšově učení v Mt 28,20 je příbuzné s podstatným jménem přikazy [entolon]; důvodem je, že toto podstatné jméno v Mt nikdy neodkazuje na Ježíšova slova a kontext se také staví proti tomuto výkladu. Omezení pouze na desatero je zase cizí záměrům kontextu. A nemůžeme také říci, že výraz "tato přikázání" je použit jako antiteze toho, co následuje, protože výraz těchto [hutos] v Mt nikdy neukazuje dopředu. Zdá se tedy, že se v těchto Kristových slovech se musí jednat o přikázání Starého zákona. (Expositor's Bible Commentary - Mt 5,19)

Exkurz 2:**Pavlovo chápání úlohy zákona:**

1) **Zákon byl naším vychovatelem ke Kristu, abychom byli ospravedlněni z víry.** (Gal 3,24 NKB)

Zákon je Pavlem přirovnáván k vychovateli [paidagogos] - tedy zákon byl pedagogem, učitelem, jehož úkolem bylo dovést nás ke Kristu. Stejně tak jako vychovatel či pedagog učí dítě pouze dokud nedospěje a není schopno samostatného života.

2) **Vždyť cílem Zákona [je] Kristus, k ospravedlnění každého věřícího.** (Ř 10,4 NKB)

Thayerův řecký lexikon definuje výraz cíl [telos] jako konec, zakončení či limit po jehož dosažení věci ustávají. Jedná se vždy o konec činnosti nebo stavu, ale ne o konec času.

3) **Láska bližnímu nikdy neublíží - proto je naplněním Zákona láska.** (Ř 13,10 B21)

Pavel říká, že následovníci Krista mají již zákon napsaný ve svých srdcích

Exkurz 3:

Známý evangelikální teolog J. R.W. Stott píše:

Byla to **spravedlnost srdce**, kterou proroci předvíдали jako jedno z požehnání mesiášského věku. "Dám svůj zákon do vnitřností jejich a na srdci jejich napíší jej", zaslíbil Bůh ústy proroka Jeremiáše (Jr 31,33). Jak to učiní? Ezechielovi řekl: "Ducha svého dám do vnitřností vašich a učiním, abyste v ustanovení mých chodili" (Ez 36,27). **Dva Boží sliby, že v nás vloží svůj zákon a svého Ducha, se zde sbíhají.** Nesmíme si představovat, jak to činí dnes někteří, že když máme Ducha, jsme zproštěni zákona. **Práce Ducha v našich srdcích je, že do nich píše Boží zákon. A tak "Duch", "zákon", "spravedlnost" a "srdce" patří dohromady.** Farizeové učili, že vnější přizpůsobení zákonu je dostačující spravedlnost... Ježíš..žádal "hlubší a hlubší poslušnost" (Davies). **Hluboká spravedlnost je spravedlností srdce a je možná jen při těch, které obnovil Duch svatý a v nichž nyní přebývá.** (J. R.W. Stott, Kázání na hoře, str. 54)

Závěr:

V Kristu je tedy zákon naplněn a v Kristu také jediné může být plně zachovávan. Kristův následovník není již vázán strohou literou zákona, jehož úkolem bylo ukázat nám náš hřích a dovést nás ke Kristu, ale skrze vztah ke Kristu má být člověkem zákon naplňován mnohem hlubším a dokonalejším způsobem. **Nemá tedy již smysl doslovně zachovávat předpisů Tóry (včetně obřizky a soboty), ale je hluboce vyžadováno naplňování všech principů, na které i ten nejmenší ze zákonů Tóry ukazoval.**

Exkurz:

Autor zastává názor, že v případě soboty čtvrtého přikázání (tj. odpočinek a společenství s Bohem, který byl přikázán dodržovat každý sedmý den), se její naplnění v Nové smlouvě projevuje v plném a neustálém spočinutí člověka v Ježíši Kristu a v navázání pevného a trvalého osobního vztahu s Bohem, který je budován a rozvíjen každý den.

Z tohoto pohledu první den týdne (neděle) NENÍ náhradou soboty čtvrtého přikázání (tj. není nově ustanoveným, jiným dnem odpočinku), ale je nově přijatým dnem, kdy se Kristův lid schází a připomíná si vzkříšení svého Pána.

4. Co znamená zachovávat "královský zákon" (Jak 2,8-13)?

Jestliže tedy zachováte královský zákon, jak je napsán v Písmu: 'Milovati budeš bližního svého jako sám sebe,' dobře činíte. Jestliže však někomu straníte, dopouštíte se hříchu a zákon vás usvědčuje z přestoupení. Kdo by totiž zachoval celý zákon, a jen v jednom přikázání klopýtl, provinil se proti všem. Vždyť ten, kdo řekl: 'Nezcizoložíš,' řekl také: 'Nezabiješ.' Jestliže necizoložíš, ale zabiješ, přestupuješ zákon. Mluvte a jedněte jako ti, kteří mají být souzeni zákonem svobody. Na Božím soudu není milosrdenství pro toho, kdo neprokázal milosrdenství. Ale milosrdenství vítězí nad soudem. (Jak 2,8-13)

Zde, podobně jako v předchozích verších z Mt 5.kap, mluví tentokrát Jakub na první pohled o potřebě zachovávat celý zákon. Opět je tento verš používán zastánci soboty pro podporu platnosti zachovávat čtvrté přikázání.

Kontext nám však ukazuje o čem vlastně Jakub mluví. Jakub zde vysvětluje, co znamená tzv. **Královský zákon** (v.8), který nazývá ve v.12 také jako **zákon svobody**. Podle Ř 13,10 je naplněním zákona láska a proto lze tento "královský zákon" shrnout ve slovech *Milovati budeš bližního svého jako sám sebe*. Jakub se snaží svým posluchačům vysvětlit, že pokud někomu straní (např. proto, že je bohatý - v.3) porušuje tento královský zákon. Aby jim vysvětlil, jak to myslí, **používá jako příklad dvě přikázání desatera**. Protože celé desatero, spolu se zbytkem Tóry, bylo chápáno jako jeden nedělitelný celek (dle Jakuba označen jako **celý zákon**), tak ten, kdo porušil jeden příkaz, porušil tím vlastně celou Tóru. **Proto i nyní jediné selhání v naplňování zákona lásky porušuje celý vztah ke Kristu a tím i celý "královský zákon".**

Pozn. pokud by někdo chtěl trvat na tom, že Jakub zde nepoužívá "celý zákon" pouze jako didaktický příklad, pak nechť si uvědomí, že by to znamenalo, že Jakub by pak zastával židovství se vším všudy včetně obřizky a obětí, protože, jak jsme si ukázali dříve, v hebrejském pojetí tvoří Mojžíšův zákon (Tóra) jeden nedělitelný celek.

5. Co znamená "zachovávat jeho přikázání" (1 J 5,2-4)

Podle toho poznáváme, že milujeme Boží děti, když milujeme Boha a jeho přikázání zachováváme. V tom je totiž láska k Bohu, že zachováváme jeho přikázání; a jeho přikázání nejsou těžká, neboť kdo se narodil z Boha, přemáhá svět. A to vítězství, které přemohlo svět, je naše víra. (1J 5,2-4)

V tom samém listu jen o dvě kapitoly dříve však Jan definuje, co myslí výrazem "jeho přikázání":

Moji milí, jestliže nás srdce neobviňuje, máme svobodný přístup k Bohu; oč bychom ho žádali, dostáváme od něho, protože zachováváme jeho přikázání a činíme, co se mu líbí. A to je jeho přikázání: věřit jménu jeho Syna Ježíše Krista a navzájem se milovat, jak nám přikázal. Kdo zachovává jeho přikázání, zůstává v Bohu a Bůh v něm; že v nás zůstává, poznáváme podle toho, že nám dal svého Ducha. (1J 3,21-24)

Jan tedy neodkazuje na povinnost zachovávat Mojžíšův zákon nebo přikázání desatera (včetně soboty), ale na zákon lásky, který je naplněním celého Mojžíšova zákona. Tento zákon lásky již není vázán ceremoniálními předpisy, ale je plně soustředěn pouze na Krista, který zákon naplnil.

Závěr

Ježíš Kristus za svého života sobotu zachovával, protože zde žil v době platnosti Staré smlouvy. Přišel však učit nové pojetí zákona, kdy ukazoval na jeho podstatu nikoli literu. Kristus přišel vést své následovníky k hluboké vnitřní změně, která mění celý život člověka. Pak již psaná litera zákona ztrácí svůj smysl, protože je zapsána v srdcích lidí. Zákon pak je v důsledku realizován mnohem plněji a důsledněji než pouhým dodržováním psaných příkazů a nařízení. Z uvedeného vyplývá, že zákony Tóry nemají již více být dodržovány, ale mají být naplňovány ve své podstatě. Proto se v NZ listech mluví o zákonu svobody (JK 2,12) či zákonu lásky (1J 5,2-4). V takovém pojetí zákona již nemá striktní zachovávání soboty 4. přikázání své místo.

7. Svědectví rané církve

Exkurz:

Pro připomenutí časového rámce připomeňme obecně přijímaná data ukřižování Krista a vzniku některých spisů Nového zákona:

Ukřižování Krista: **cca 30 n. l.**

Pavlovy listy: **51 - 67 n. l.**

Markovo evangelium: **r. 60- 70 n. l.**

Matoušovo evangelium: **před r. 70 n. l./kolem r. 80 n. l.**

Lukášovo evangelium: **kolem r. 70 - 80 n. l.**

Skutky apoštolů: **r. 70 - 90 n. l.**

Zjevení Janovo: **81 - 96 n. l. (vláda Domiciána)**

Janovo evangelium: **kolem r. 100 n. l.**

1. Spisy církevních otců

Didaché (70 - 100 n. l.)

Ale každý den Páně... se shromažďujte, lámejte chléb a vdávejte díky poté, co jste vyznali své hříchy, aby vaše oběť byla čistá. Ale ať nikdo, kdo má něco proti svému bližnímu, není mezi vámi a to dokud se s ním nesmíří, aby vaše oběť nebyla znesvěcena. (Didaché 14)

List Barnabášův (75 - 100 n. l.)

Zachováváme osmý den [neděli] s radostí, den ve který také Ježíš povstal znovu ze smrti. (List Barnabášův 15,6-8)

Zjevení Janovo (cca 90 n. l.)

Ocitl jsem se ve vytržení ducha v den Páně (Zj 1,10)

Ignácius z Antiocheje (107 - 110 n. l.)

Ti, kteří byli vytrženi ze starého řádu věcí si přivlastnili novou naději, více již nezachovávajíce sobotu, ale žijíce v zachování dne Páně, ve který také náš život vyprýštil skrze Něho a skrze Jeho smrt. (dopis Magnesianským 8)

Justyn Martyr (145 - 155 n. l.)

My bychom také zachovávali tělesnou obřizku a soboty a vlastně všechny svátky, pokud bychom neznali důvod, pro který vám [Židům] byly dány - konkrétně, pro vaše přestoupení a tvrdost vašeho srdce.... Jak to, Tryfo, že my tyto ceremonie, které by nám neuškodily, nezachováváme - mluvíme o tělesné obřizce, sobotách a svátcích?... Bůh vám přikázal zachovávat soboty a vložil na vás další nařízení jako znamení, jak jsem řekl již dříve, kvůli nespravedlnosti vaší a vašich otců (Dialog s židem Tryfonem 18,21)

Tertulián (203 n. l.)

Nechejte toho, kdo tvrdí, že sobota má být stále zachována jako balzám spasení a obřizka osmý den ... učí nás, že když v minulých dobách lidé zachovávali sobotu či praktikovali obřizku, byli proto nazváni "přáteli Boha". Pokud však obřizka očisťuje člověka, když Bůh stvořil Adama neobřezaného, proč ho neobřezal poté, co zhrěšil?... Proto, neboť Bůh stvořil Adama neobřezaného a nezachovávajícího sobotu, následně i jeho potomek, Abel, když mu nabídl oběti neobřezán a nezachovávající sobotu, byl Bohem pochválen (Gn 4,1-7; Žd 9,4).... Noe také neobřezán - ano a nezachovávající sobotu - byl Bohem zachráněn z potopy. A Enoch také, nejspravedlivější člověk, neobřezán a nezachovávající sobotu, přešel z tohoto světa aniž zakusil smrt, aby, jsouce kandidátem věčného života, ukázal nám, že my také, bez břemene Mojžíšova zákona, potěšujeme Boha (Odpověď Židům 2)

Didaskalia (225 n. l.)

Apoštolové dále zdůraznili: ať se první den týdne koná služba a čtení ze svatého Písma a obětování, protože první den týdne Pán vstal z hrobu a první den týdne vystoupil na svět a první den týdne vystoupil do nebes a první den týdne se nakonec zjeví s nebeskými anděly. (Didaskalia 2)

Eusebius z Cesareje (312 n. l.)

Oni (první svatí Starého zákona) se nestarali o obřizku těla a nestaráme se o ni ani my (křesťané). Nestarali se o zachování soboty a nestaráme se o ně ani my. Nevyhýbali se jistým druhům jídel a ani nebrali v potaz jiné rozdíly které Mojžíš poprvé dal jejich potomkům jako symboly; a ani křesťané dnešních dnů toto nedělají (Církevní historie 1,4.8)

2. Existují vnější důvody pro změnu dne bohoslužeb ze soboty na neděli?

Zastánci stálé platné soboty obvykle zastávají jednu z následujících tří teorií:

A) Teorie, která je v CASD podložena "prorockým slovem" E. G. Whiteové říká, že změnu dne bohoslužeb ze soboty na neděli provedla Římsko-katolická církev za císaře Konstantina v r. 321

Tato teorie je dnes široce odmítána. Odmítl ji také S. Bacchiocchi, nejlivnější teolog CASD 20. století, který se zabýval problematikou soboty.

Důkazy ze spisů raných církevních otců ukazují jednoznačně na to, že již koncem 1. stol a nejdéle v r. 140 n. l. se celá církev scházela v první den týdne. V té době ještě Římsko-katolická církev neexistovala. Výnos císaře Konstantina byl tedy pouze nařízením, které uzákonilo to, co již bylo o dvě století dříve přijato jako standard všemi křesťany.

Pozn.: Konstantin pouze ve svém výnosu deklaroval jiný důvod pro zachování neděle než jaký pro něj měli křesťané, a to ten, že se jedná o státem nařízený den odpočinku a nikdo v tento den nesmí pracovat.

B) tato teorie tvrdí, že změnu provedla záměrně církev pro to, aby se pohanům usnadnil přechod ke křesťanství. Proto změnila den bohoslužeb na den, kdy vstal Kristus z mrtvých (neděli), protože pohané v tento den údajně uctívali boha Slunce.

Ani tato teorie neobstojí před historickými důkazy:

1) Den Slunce připadal na druhý den 8-denního týdne, který v té době v Římské říši převládal. Není zde tedy žádná spojitost s prvním dnem (nedělí) 7-denního týdne, který převzali křesťané od Židů.

2) Neděle byla značně rozšířena v církvi již kolem r. 100 a kolem r. 140 je již definitivně dnem shromažďování ve všech sborech církve. Neexistují žádné důkazy, že by neděle měla nějakou spojitost s kultem Slunce před r. 260.

3) Církev ve svých počátcích nebyla organizována centrálně. I přes silnější pozice některých sborů (Římský sbor, Alexandrijský sbor) neexistoval tehdy způsob, jak po celé církvi nařídit tak závažnou změnu, jakou je den bohoslužeb. Proto tato změna musela mít jinou, vnitřní příčinu než rozhodnutí autorit církve.

Detailnější zhodnocení na základě argumentů S. Bacchiocchiho viz **Příloha č. 2**

C) Třetí teorie tvrdí, že důvodem k opuštění soboty a přijetí neděle jako dne bohoslužeb byla snaha církve zabránit záměně křesťanů a Židů. Proto se církev údajně rozhodla odklonit od sebe pozornost tím, že se viditelně od Židů odliší změnou dne odpočinku. Židé byli totiž pro svoji neochotu pracovat v sobotu pronásledováni a křesťané s nimi byli údajně občas ztotožňováni. Tento názor zastává ve své práci S. Bacchiocchi.

1) Pronásledování Židů a křesťanů na přelomu 1. - 2. století se však vzájemně nepřekrývají.

2) Je nelogické předpokládat, že křesťané, kteří byli pro svoji víru v Krista ochotni umírat, by byli ochotni změnit pod nátlakem okolností Bohem určený den odpočinku, pokud by ho vnímali jako stále závazný.

Křesťanskými církvemi obecně dnes přijímaný výklad říká, že neděle se v prvotní církvi pravděpodobně objevila téměř okamžitě, jako den, kdy křesťané oslavovali Kristovo vzkříšení. Po nějaký čas byla, zejména křesťany ze židů, ještě zároveň s nedělí zachována i sobota jako den odpočinku, avšak postupně vymizela a nejpozději v r. 140 n. l. se již všechny sbory schází k bohoslužbě v neděli.

Žido-křesťanské sekty, které trvaly na sobotě, se brzy posunuly k okraji křesťanské obce a postupně vymizely. Naopak východní církve, které se vyvíjely nezávisle na západních církvích, sobotu nikdy praktikovat nezačaly, jak víme z podrobných dochovaných záznamů pravoslavné církve.

Závěr

Shromažďování církve v neděli je doloženo i v nejstarších dochovaných křesťanských spisech. Důvody které k tomu vedly, byla oslava Kristova vzkříšení a ukončení platnosti soboty. Ostatní důvody, které uvádějí zastánci stálé platnosti soboty, nejsou z historického hlediska akceptovatelné.

8. Sobota a E. G. Whiteová

1. Sobota jako pečeť a neděle jako znamení šelmy?

E. G. Whiteová ve svých spisech tvrdí:

... sobota čtvrtého přikázání je pečeť živého Boha (Great Controversy [Vítězství lásky Boží], str.640 - r.1888) Znamení či pečeť Boha je zjevena v zachování sedmého dne soboty... Znamení šelmy je jejím opakem - zachování prvního dne týdne. (Testimonies, sv.8, str.117 - r.1904)

Písmo jednoznačně říká, že **pečetí je Duch svatý a nikoli sobota čtvrtého přikázání:**

V něm byla i vám, když jste uslyšeli slovo pravdy, evangelium o svém spasení, a uvěřili mu, vtisknuta pečeť zaslíbeného Ducha svatého jako závdavek našeho dědictví na vykoupení těch, které si Bůh vydobyl k chvále své slávy. (Ef 1,13-14)

A nezarmucujte svatého Ducha Božího, jehož pečeť nesete pro den vykoupení. (Ef 4,30)

Ten, kdo nás spolu s vámi staví na pevný základ v Kristu a kdo si nás posvětil, je Bůh. On nám také vtiskl svou pečeť a do srdce nám dal svého Ducha jako závdavek toho, co nám připravil. (2K 1,21-22)

Neděle jako den shromáždění Izraele o Letnicích je uvedena již ve Starém zákoně (Lv 23,11.15.16.21) a podobně i novozákonní církvi byl dán dar Ducha Svatého a tím i její formální ustanovení o Letnicích, tj. v neděli (Sk 2,1). **Neděle tedy nemůže být znamením šelmy.**

Pozn.: Pokud by pečeti následovníků Krista byla sobota, očekávali bychom naopak, že i vylití Ducha mělo proběhnout v sobotní den.

Tvrzení E. G. Whiteové o sobotě jako Boží pečeti tedy stojí v protikladu k Písmu a jako takové je proto nelze akceptovat.

Pozn.: Po konfrontaci s výše uvedenými texty adventisté připouštějí, že pečeti je Duch Svatý, ale dodávají, že sobota je viditelným znamením této pečeti. Podle NZ však k zapečetění dochází, když člověk uvěří v Krista a je obnoven skrze Ducha Svatého. Je to paralelní stav k vejiti do pravého Božího odpočinku (Mt 11,28-30). V Nové smlouvě se pak viditelnou připomínkou Krista stává Večeře Páně.

2. Přikázání Boží a svědectví Ježíšovo

*Drak v hněvu vůči té ženě rozpoutal válku proti **ostatnímu jejímu potomstvu, proti těm, kdo zachovávají přikázání [entole] Boží a drží se svědectví Ježíšova.** (Zj 12,17)*

*... Kdo vydává **svědectví Ježíšovi, má ducha proroctví.** (Zj 19,10)*

Výklad CASD:

Žena je cíkev, ostatní její potomstvo (ostatek) je část této církve žijící v posledních dnech. Tento ostatek se vyznačuje následujícími charakteristickými rysy: 1) zachovává Boží přikázání, což je desatero včetně soboty a 2) drží se svědectví Ježíšova což je 3) dle Zj 19,10 duch proroctví, který se projevil v životě a díle E. G. Whiteové. Proto se Církev Adventistů sedmého dne považuje za jedinou pravou církev, ostatek poslední doby, o kterém se mluví v knize Zjevení.

Uvedený výklad je však založen na nesprávné exegezi.

1. Výraz *přikázání [entole]* Jan (autor evangelia, tři epištol a knihy Zjevení) nikdy nepoužívá jako odkaz na starozákonní nařízení, ale vždy jím odkazuje na novozákonní přikázání lásky. Když naopak odkazuje na starou smlouvu, vždy používá výraz *zákon [nomos]*. Proto výtaz Boží přikázání ve Zj 12,17 neoznačuje desatero.

*A to je jeho **přikázání [entole]**: věřit jménu jeho Syna Ježíše Krista a navzájem se milovat, jak nám **přikázal [entolen]**. Kdo zachovává jeho **přikázání [entolas]**, zůstává v Bohu a Bůh v něm; že v nás zůstává, poznáváme podle toho, že nám dal svého Ducha. (1J 3,23-24)*

*A tak máme od něho toto **přikázání [entole]**: Kdo miluje Boha, ať miluje i svého bratra. (1J 4,21)*

2. Řecký výraz *svědectví Ježíšovo [marturian iesou]* lze překládat jako **svědectví od Ježíše** (Ježíš svědčí) nebo **svědectví o Ježíši** (Ježíš je předmětem vydávaného svědectví). Oba překlady jsou z hlediska syntaxe správné. Jedná se tedy o proklamaci pravdy od Ježíše a/nebo o Ježíši, což je de facto definice evangelia. Tento výklad je potvrzen všemi místy, kde se tento termín vyskytuje v knize Zjevení: Zj 1.1.2; 1,9; 6,9; 20,4.

Ti, o kterých mluví náš diskutovaný text Zj 12,7, jsou tedy lidé, kteří zachovávají Boží novozákonní přikázání a drží se pravdy od/o Ježíši.

Parelelu nacházíme ve **Zj 14,12**: *Zde se ukáže vytrvalost svatých, kteří zachovávají Boží přikázání a věrnost Ježíši* (dosl. *Ježíšovu víru [pistin iesou]*)

Z obou textů Zj 12,17 a 14,12 je zřejmé, že **svědectví Ježíšovo = víra v Ježíše**. Podstatou evangelia je věřit dobré zprávě o Kristu.

3. Ve světle uvedeného výkladu pak interpretujeme výraz **duch proroctví [pneuma tes profeteias]** ze Zj 19,10 jako poukázání na skutečnost, že každé pravé proroctví, pokud je správně interpretováno, vždy ukazuje na pravdu, která se nějakým způsobem týká Krista. **Duch proroctví je pravda o Ježíši**.

Závěr: je zřejmé, že Zj 12,17 a 19,10 nemají žádnou souvislost se spisy E. G. Whiteové. Naopak, výklad CASD staví spisy uvedené autorky na místo Kristova evangelia a tím se dopouští nejen mylného, ale přímo heretického výkladu těchto textů.

3. Změna soboty na neděli Římsko-katolickou církví

E. G. Whiteová:

V prvních stoletích zachovávali pravou sobotu všichni křesťané... Satan však s velkým důvtipem působil...aby se pozornost lidu obrátila k neděli, byl tento den učiněn svátkem na oslavu Kristova vzkříšení. V neděli se pak konaly bohoslužby a byla pokládána za den odpočinku; sobota byla přitom stále zachovávána jako svatá... Na počátku čtvrtého století vydal císař Konstantin nařízení, jímž učinil neděli veřejným svátkem po celé Římské říši. Den slunce byl uctíván jeho pohanskými poddanými a byl ctěn i křesťany; císař se záměrně snažil spojit protivné zájmy pohanství a křesťanství... čas od času se konaly velké sněmy, na nichž se scházeli církevní hodnostáři z celého světa. Téměř na každém sněmu byla sobota, kterou ustanovil Bůh, o stupeň snížena, zatímco neděle byla o stupeň povýšena. Tak se stalo, že nakonec byl pohanský svátek uctíván jako božské zařízení, kdežto biblická sobota byla prohlášena za pozůstatek židovství a ti, kdož ji zachovávali, byli dáváni do klatby.
(E. G. Whiteová - Vítěztví Lásky Boží, str.39-40 české vydání 1969)

Když byl Konstantin stále ještě pohanem, vydal edikt nařizující všeobecné zachovávání neděle jako veřejného svátku po celé Římské říši. Po svém obrácení zůstal pevným zastáncem neděle a jeho dřívější pohanský edikt byl tak posílen jeho zájmem v nové víře. Avšak uznání prokazované tomuto dnu nebylo stále ještě dostatečné k tomu, aby zabránilo křesťanům považovat sobotu za svatou Hospodinu. Musel být učiněn další krok: falešná sobota musela být vyvýšena na roveň s pravou. Pár let po vydání Konstantinova ediktu ustanovil Římský biskup pro neděli název Den Páně... Původní sobota byla stále zachovávána. (4SP 55)

Historicky mylná tvrzení E. G. Whiteové:

1. Není pravda, že v prvních staletích sobotu zachovávali všichni křesťané. Naopak shromažďování církve v neděli je bezpečně známo kolem r. 100 a o cca 40 let později je pravděpodobně již obvyklým dnem shromažďování ve většině sborů. Je pravda, že sobota byla nějaký čas (nejdéle však do 2. stol.) zachovávána u některých křesťanů ze židů. Tyto křesťansko-židovské skupiny však brzy upadly do herezí a ocitly se mimo hlavní proud křesťanstva. U křesťanů z pohanů však k zachovávání soboty s největší pravděpodobností vůbec nikdy nedošlo.
2. Neděle neměla v křesťanství nikdy status „nové“ soboty, tj. nebyla nikdy považována za její náhradu. Byl to pouze vhodný den pro shromažďování církve, který s sebou nenesl soubor zákonů a nařízení jako tomu bylo u židovské soboty.

3. Den bohoslužeb nebyl projednáván na všech církevních sněmech a nebyl neustále v centru pozornosti „na každém sněmu“.
4. Označení Den Páně pro neděli je známo již z 1. století (viz Zj 1,10) a není tedy výmyslem Římského biskupa ve 4. století.

Uznávaný adventistický teolog S. Bacchiocchi ve své knize *From Sabbath to Sunday* (1977) odmítl „inspirované“ tvrzení E. G. Whiteové o tom, že změnu soboty na neděli zavedla Římsko-katolická církev (edikt císaře Konstantina z r. 321). Bacchiocchi správně rozpoznal, že v době, kdy k této změně došlo, ještě Římsko-katolická církev zdaleka neexistovala, a proto ve své práci tvrzení Whiteové odmítá jako historicky nesprávné. V důsledku tím však také zásadně diskredituje její roli jako Božího proroka. Je paradoxní, že CASD jeho závěry přijala a přesto stále věří, že E. G. Whiteová je neomylným Božím prorokem.

Závěr

Interpretace soboty jako pečete a výklad Zj 12,17 od E. G. Whiteové neobstojí ve světle biblické exegeze. Také její tvrzení o okolnostech změny soboty na neděli nejsou v souladu s historicky ověřenými fakty. Uvedené skutečnosti tak přinášejí vážné pochybnosti o pravosti jejího prorockého pověření, jak ho vyznává CASD.

9. Závěr

V úvodu této studie jsme položili čtyři základní otázky, na které již nyní můžeme jednoznačně odpovědět:

1. Ustanovuje Bůh sedmý den stvoření pravidelnou týdenní sobotu?
2. Komu je určeno desatero a jaká je jeho platnost včetně čtvrtého přikázání?
3. Co nám Nový zákon říká o dnu odpočinku a dnu bohoslužby Kristovy církve?
4. Kdy a proč církev opustila zachovávání soboty a ponechala pouze neděli jako den společných bohoslužeb?

1. Sedmý den stvoření Bůh neustanovuje pravidelnou týdenní sobotu, a proto nemá pravidelné zachovávání sedmého dne v týdnu univerzální celosvětovou platnost.

2. Desatero je nedílnou součástí Mojžíšova zákona, který byl předán výhradně Izraelskému lidu na Sinaji a jehož platnost má trvání pouze do příchodu Mesiáše. Doslovné znění desatera bylo tedy, spolu s ostatními zákony obsaženými v Tóře, závazné pouze pro Izraelce v době Staré smlouvy, jejíž platnost byla ukončena na kříži. Sobota čtvrtého přikázání tedy již není nadále závazná pro Kristovu církev.

3. V Novém zákoně nikde nenalezneme přikázání zachovávat sobotu. Zprávy ze Skutků a epištol ukazují, že takový závazek nebyl na nově vzniklou církev vložen a setkáváme se zde dokonce s varováními, že návrat k dodržování zákona (a tedy i soboty) je krokem zpět. V Novém zákoně nalezneme několik zmínek o prvním dnu týdne, ze kterých lze rozpoznat minimálně zvláštní důraz, který tento den velmi brzy získal. Ze spisů církevních otců pak vidíme, že shromažďování církve v neděli doznalo velmi rychlého rozšíření již na konci 1. století.

4. Nahrazení jednoho náboženského systému novým je závažná skutečnost a velký zlom v životě lidí. Přejít od Staré smlouvy k Nové smlouvě je rozhodně historicky unikátní událostí. Nelze proto očekávat, že taková změna bude okamžitá, ale spíše lze předpokládat jistý proces postupné změny. Přesto je velmi překvapivé jak rychle vzhledem k okolnostem získalo křesťanství své pevné místo v tehdejší světě. U křesťanů s židovským pozadím je logické, že zachovávání soboty pokračovalo ještě nějaký čas. U křesťanů z pohanů tato situace opět logicky vůbec nenastala. Z dochovaných písemností máme poměrně jasný obraz o tom, že sobota byla postupně opouštěna a nejdéle na konci 2. stol. zcela vymizela z hlavního proudu křesťanství. Sobotu si nadále podržely pouze některé žido-křesťanské sekty (gnostici, ebionité apod.), které se i svými dalšími důrazy posunuly mimo rámec křesťanství. Tyto sekty pak po čase postupně zcela vymizely z dějin.

Dle názoru autora této studie tedy můžeme učinit bezpečný závěr, že zachovávání soboty čtvrtého přikázání nemá v křesťanství své opodstatnění a je nahrazeno (spolu s ostatními zákony Tóry) opravdovým a upřímným následováním Krista ve všech oblastech života věřícího člověka. Je zde třeba také zdůraznit, že neděle v žádném případě nezaujímá místo „nové“ soboty, ale je pouze vhodným dnem bohoslužebných shromáždění křesťanské církve, jako upomínka na Kristovo vzkříšení první den v týdnu.

Příloha č. 1 - Zápas o sobotu vně i uvnitř CASD

1853 - O. R. L. Crosier (proti sobotě)

Jméno známé z historie adventního hnutí spíše v souvislosti s počátečním formováním učení o svatyni (společně s Edsonem a Hahnem). Málo známou je však již skutečnost, že Crosier se později od svých názorů veřejně distancoval (viz jeho dopis uveřejněný v Sabbath Advocate v r. 1899).

Celé znění Crosierova dopisu ze Sabbath Advocate zde: http://www.truthorables.com/Crosier_Renounces_Shut_Door.htm

Vzhledem k tématu této práce je vhodné zmínit, že v r. 1853 se J. N. Andrews v díle nazvaném „*Review of the Remarks of O. R. L. Crosier on the Institution, Design and Abolition of the Sabbath*“, pokusil neúspěšně argumentovat proti Crosierovým argumentům (Crosier tvrdil, že Sobota nebyla ustanovena ve stvořitelském týdnu a že ranní církevní otcové tuto skutečnost rozpoznali). Zajímavé je, že již tehdy Crosier použil celou řadu argumentů, které jsou i dnes stále plně akceptovány v celém spektru křesťanských církví a dosud nebyly vyvráceny. Svým způsobem je smutné vidět, jak brzy po svém vzniku byla CASD konfrontována se skutečností, že její pojetí soboty není ostatním křesťanstvem akceptovatelné a že pro to existují závažné důvody.

1859 – J. N. Andrews (zastánce soboty)

V r. 1859 publikoval J. N. Andrews, v té době nejuznávanější teolog CASD, svoji první studii o sobotě nazvanou *The History of the Sabbath and the First Day of the Week* (Battle Creek, Steam Press, 1859). Z této práce je zřejmé, že Andrews v té době již znal většinu argumentů proti sobotě, které D. M. Canright mnohem později v r. 1887 předložil vedení CASD po jeho „odpadnutí“.

1873 - J. N. Andrews (zastánce soboty)

J. N. Andrews publikuje revidované vydání své původní práce z r.1859. Cituje zde uznávaného církevního historika Joachima Neandera (1650-1680) na téma apoštolské autority k zachování Neděle:

„Svátek neděle, podobně jako jiné svátky, byl pouze lidským zřízením a nic nebylo apoštolům vzdálenější než tento svátek ustanovit jako Boží nařízení. A stejně tak oni i raná apoštolská církev byli daleci toho přesunout zákony týkající se zachování soboty na neděli. Stalo se to pravděpodobně až na konci druhého stol., kdy se začala aplikovat takováto falešná změna; v tu dobu se začala považovat práce v neděli za hřích.

Není jisté, zda tento citát byl již v prvním vydání, ale každopádně víme, že minimálně nyní, cca 15 let před krizí o sobotě v CASD z let 1887-89, která byla vyvolána Canrightem, věděly vedoucí osoby CASD o tom, že je prokázáno zachování neděle křesťanskou církví již nejméně o 200 let dříve, než vznikla katolická církev a byl ustanoven papežský úřad.

2. vydání ve formátu Djvu on-line zde: http://www.archive.org/stream/historyofsabba00andr/historyofsabba00andr_djvu.txt

Je tedy zřejmé, že Canright vlastně nesdělil v pozdějších letech vedoucím představitelům CASD nic nového, co by jim již nebylo známo. A také z uvedeného plyne, že Andrews a vedoucí církve již tehdy museli velmi dobře vědět, že E. G. Whiteová neříká pravdu ohledně svého údajného vidění, kde jí bylo sděleno, že změnu soboty na neděli ustanovila Římská katolická církev. A dále je zřejmé, že tyto skutečnosti byly vůdčím osobnostem adventního hnutí dobře známé již v r. 1863, kdy byla formálně založena CASD.

1887 - D. M. Canright (proti sobotě)

D. M. Canright byl jedním z vysoce postavených členů CASD a po dlouhou dobu pracoval osobně s E. G. Whiteovou a J. Whitem. Postupně však došel k přesvědčení, že vidění E. G. Whiteové jsou falešná a že ve značné míře opisuje od jiných autorů. Proto v r. 1887 opustil církev a začal publikovat řadu článků a studií, ve kterých demonstroval zejména historickou neakceptovatelnost platnosti soboty.

CASD v r. 1888 vydala první knihu, či spíše větší traktát, odmítající jeho obvinění, s názvem *Replies to Elder Canright* [Odpovědi br. Canrightovi]. Díky tomu mohl o rok později (1889) Canright vydat svoji knihu *Seventh-day Adventism Renounced* [Odmítnutí adventizmu s.d.] a v ní reagovat cíleně bod po bodu na zmíněnou publikaci CASD. Později v r. 1898 církev publikovala novou, obsáhlejší verzi své knihy proti Canrightovi nazvanou *Replies to Elder Canright's Attacks on Seventh-day Adventists* [Odpovědi na útoky br. Canrighta proti adventistům s. d.]. Canright pak také několikrát revidoval svojí publikaci, jejíž konečná podoba je z r. 1914.

V té době bylo zvykem mezi adventisty vše sepisovat, a proto máme dnes dostatečné množství informací o tom, co a kdy tehdy církev věděla o závažných problémech týkajících se učení o platnosti soboty i o tom, jaké argumenty obě strany používaly. Včetně například Canrightova obvinění vedení CASD z toho, že 40 let věděli o neřešitelném problému, který zastáncům soboty přináší Kol 2,16.17, a přesto na závaznosti soboty trvali.

Krise týkající se soboty z let 1887-89 (a následných) ohrozila samotný základ adventismu. Její důsledky se však prakticky v církvi neprojevaly, protože primitivní způsoby komunikace v tehdejší době neumožnily, aby se Canrightovy argumenty masivně rozšířily i mezi laickými členy církve. I proto mohlo vedení CASD úspěšně bojovat od r. 1887 proti Canrightovi a navíc ne vždy etickými způsoby. Canright byl nejprve vedením církve obviněn, že je mentálně nezpůsobilým, ale pro toto tvrzení nemáme žádný rozumný podklad. Naopak Canright po odchodu z CASD působil až do své smrti jako pastor v jedné z církví zachovávající neděli. Byl také obviněn, že usiloval o vyšší post ve vedení CASD a jako překážku ve svém postupu údajně viděl v J. Whiteovi. Víme však, že byl blízkým spolupracovníkem manželů Whiteových, a proto se tato obvinění nezdají pravděpodobná. CASD také rozšířila mylnou informaci o tom, že Canright údajně litoval svého odchodu od církve a prý prohlásil, že se díky tomu pokládá za ztraceného člověka. I toto tvrzení je nesmyslné, protože jeho vlastní sestra, která zůstala členkou CASD po celý svůj život, popřela, že by její bratr toto kdy tvrdil. Naopak jí napsal krátce před svojí smrtí dopis, v němž prohlašuje, že svého rozhodnutí opustit CASD nelituje. Z uvedených faktů je zřejmé, že církev v tomto zápasu o pravdu o sobotě nejednala vždy fair-play a staví tím další argument proti tvrzení o své hodnověrnosti a neomylnosti o závaznosti soboty.

Canrightova publikace *Seventh-day Adventism RENOUNCED* on-line zde:
http://members.tripod.com/~Help_for_SDA/SDAism-RENOUNCED-by-D-M-Canright.html

1977 - S. Bacchiocchi (zastávce soboty)

Prominentní teolog CASD Dr. Samuel Bacchiocchi vydal v r. 1977 svojí knihu *From Sabbath to Sunday* [Od soboty k neděli], v níž přišel se zcela novou teorií na podporu závaznosti zachovávání soboty, která je založena na minimálně dvou "převratných" tvrzeních:

1. Ukazuje zastáncům soboty nový způsob pohledu na Kol 2,16.17.

Bacchiocchi správně rozpoznal, že syntaxe textu neumožňuje jiný překlad než ten, že tento verš mluví i o týdenních sobotách čtvrtého přikázání. Jeho teorie proto tvrdí, že křesťané jsou, na základě tohoto verše, povinni, mimo jiné, stále zachovávat nejen sobotu, ale i měsíční a roční židovské svátky. Proto se jeho teorie také někdy označuje jako "nové sobotářství" (*new sabbatarianism*). Jeho závěr byl jediným možným východiskem k interpretaci tohoto Pavlova tvrzení, pokud nechtěl uznat jeho obecně přijímaný výklad, že vše zmíněné, včetně sobot čtvrtého přikázání, bylo pouze stínem budoucích věcí a nemá tedy již v době Nové smlouvy žádnou platnost, a pokud chtěl zároveň obhájit stálou závaznost soboty, ale přitom respektovat syntaxi tohoto textu.

Jeho teorie má pro ty, kteří ji chtějí přijmout, minimálně tři závažné důsledky:

1. dělá z ap. Pavla největšího zastávce a šířitele židovství všech dob (ačkoli byl prakticky celý život po svém obrácení apoštolem pohanů a bojoval proti judaistickým tendencím v apoštolské církvi),
2. diskredituje E. G. Whiteovou, která tvrdila, že platnost ceremoniálních zákonů byla ukončena Křížem,
3. pokud by byla jeho teorie do důsledků přijata, změnila by tvář bohoslužeb každé církve zachovávající sobotu (zavedením oslav všech židovských svátků).

Podrobněji je o Kol 2,16.17 pojednáno ve 3. oddíle této práce v části 4

2. Tvrdí, že církev záměrně a ze svého rozhodnutí opustila sobotu a začala zachovávat neděli na přelomu 1. a 2. století, aby od sebe odvrátila pronásledování, kterým byli stíháni Židé se kterými byly křesťané, kvůli zachovávaní soboty, omylem zaměňování.

Tímto svým tvrzením opět diskredituje E. G. Whiteovou a její "inspirované" tvrzení, že změnu soboty na neděli má "na svědomí" Římsko-katolická církev. Bacchiocchi správně uznává, že v době, kdy ke změně došlo, ještě Římsko-katolická církev neexistovala a proto tvrzení Whiteové odmítá jako historicky nesprávné. Odmítá také správně další mylné tvrzení, že důvodem pro změnu na neděli byla snaha církve usnadnit pohanům přechod ke křesťanství, protože neděle byla údajně totožná pohany slaveným dnem Slunce. Protože však cílem Bacchiocchiho práce byla obhajoba soboty, zbývala mu již jen jediná možnost, jak ji obhájit, a to tvrzením, že církev sobotu opustila proto, aby se vyhnula pronásledování a odlišila se od Židů.

Kladem jeho studie bylo jednak odmítnutí několika mylných postojů, které CASD do té doby ohledně soboty zastávala, a pak také, především díky popularizaci jeho práce, nastal výrazný nárůst zájmu o problematiku soboty vs neděle u teologů ostatních křesťanských denominací. Na toto téma byly následně provedeny výzkumy historiků a byla sepsána řada studií. Bacchiocchiho teorie však byla neadventistickými teology brzy zdiskreditována a je na ní dodnes nahlíženo se značným despektem.

Podrobněji je tato problematika vysvětlena v 7. oddíle této práce v části 2 nazvané *Existují vnější důvody pro změnu dne bohoslužeb ze soboty na neděli?*

Exkurz:

Bacchiocchiho nestandardní obrana sobotní teologie "From Sabbath to Sunday" z r. 1977 byla původně jeho doktorskou dizertační prací, která mu umožnila graduovat jako prvním adventistickému teologovi na Pontifical Gregorian University ve Vatikáně. Jeho výzkum na této prestižní katolické univerzitě byl zaměřen na prokázání teorie, inspirované jeho adventistickými kořeny, o tom, že křesťané jednali proti Boží vůli, když přestali dodržovat Sobotu.

K. B. Wynne k tomu dodává: *Máme dobrý důvod se domnívat, že studium Dr. Bacchiocchiho na této univerzitě bylo sponzorováno od CASD. Odešel tam ze svého postu profesora na semináři a když graduoval připojil se okamžitě k týmu adventistického semináře na Andrewsově Univerzitě v Berrien Springs v Michiganu. Věříme, že lze tvrdit, že pokud by Bacchiocchi ve své disertaci nerozvinul teorii o Sobotním odpadnutí, nebyl by jmenován jako učitel na Andrews a je otázkou, zda bychom dnes o něm vůbec slyšeli.* (Lying for God, Kerry B. Wynne, str. 7)

V roce 1998 vydal Dr. Bacchiocchi knihu *Sabbath under Crossfire* [Sobota v křížové palbě] v níž reaguje na kritiku oponentů své původní práce.

From Sabbath to Sunday - vybrané kapitoly dostupné on-line: http://www.biblicalpherspectives.com/books/sabbath_to_sunday/

The Sabbath Under Crossfire - vybrané kapitoly dostupné on-line: http://www.biblicalpherspectives.com/books/sabbath_under_xfire/

1981 - R. D. Brinsmead (proti sobotě)

Tento do jisté míry kontroverzní australský teolog (původně CASD) byl silně ovlivněn Bacchiocchiho nezáměrným potvrzením Canrightových tvrzení proti sobotě a v r. 1981, necelé čtyři roky po vydání Bacchiocchiho práce, publikoval svoji studii *Sabbatarianism Re-examined* [Sobotářství přezkoumáno]. O rok později (1892) Brinsmead publikoval další práci nazvanou *A Digest of the Sabbath Question* [Přehled otázek o sobotě]. Jeho první kniha se stala klasikou mezi hnutími proti závaznosti soboty zejména kvůli hloubce, s jakou se autor věnuje svému výzkumu a pro jeho citlivou, ale velmi přesvědčivou logiku.

Sabbatarianism Re-examined ob-line: <http://www.exadventist.com/Home/Articles/sabbatarian/tabid/452/Default.aspx>

1982 - D. M. Carson (proti sobotě)

V roce 1982 byla vydána publikace s názvem *From Sabbath to Lord's Day, a biblical, historical and theological investigation* [Od Soboty k neděli, biblický, historický a teologický výzkum], která vznikla na základě více než desetiletého studia a jejíž vydání výrazně motivoval S. Bacchiocchi publikováním své práce v r. 1977. Jedná se pravděpodobně o nejjednodušší koncipovaný sborník teologické obhajoby neděle od předních světových evangelikálních teologů (D. A. Carson, Harold H. P. Dressler, C. Rowland, M. Max, B. Turner, D. R. Lacey, A. T. Lincoln, R. J. Bauckham). Práce má bohatý poznámkový aparát a zabývá se všemi podstatnými otázkami, která mají co říci k problematice dne bohoslužeb v novozákonní církvi.

Kniha From Sabbath to Lord's Day je dostupná k zakoupení zde: <http://www.ratzlaf.com/product10.html>

1990 - D. Ratzlaff (proti sobotě)

D. Ratzlaff byl původně kazatel a teolog CASD, který se skrze své studium nakonec rozhodl vystoupit z CASD, protože nemohl najít žádnou biblickou podporu pro doktrínu o předadventním vyšetřovacím soudu. Své závěry konzultoval s řadou pastorů a teologů CASD, ale nikde nenašel odpověď. Nějaký čas po svém odchodu ještě zachovával sobotu, ale pak se začal věnovat přezkoumání i této otázky. Mezi jinými byl ovlivněn i pracemi Brinsmeada. Důsledkem jeho studia bylo odmítnutí závaznosti soboty a v r. 1990 publikoval velmi výraznou knihu *Sabbath in Crisis* [Sobota v krizi], která byla v dalších vydáních publikována pod názvem ***Sabbath in Christ*** [Sobota v Kristu]. Jeho práce je pravděpodobně jednou z nejucelenějších a koncepčně nejvíce dotážených pojednání proti teologii podporující závaznost soboty pro křesťanskou církev.

Sabbath in Christ lze zakoupit zde: <http://www.ratzlaf.com/Sabbath-in-Christ-Revised-Edition-9780974767987.htm>

Obsah knihy Sabbath in Christ zde: <http://www.lifeassuranceministries.com/sic.html>

1995 - Odmítnutí soboty církví The Worldwide Church of God

Fisko Dr. Bacchiocchiho s obhajobou soboty u konce 70. let minulého století spustilo dominový efekt, který nakonec v případě církve The Worldwide Church of God vyústil v r. 1995 k odmítnutí zachovávání soboty. Samotný proces „přerodu“ trval v této církvi několik let a, jak bychom mohli očekávat, byl doprovázen odštěpením několika frakcí trvajících na dodržování soboty. Nicméně církev jako celek nakonec dospěla k zavržení učení o platnosti zachovávání soboty 4. přikázání pro křesťanskou církev. Jedná se o velmi unikátní a obdivuhodný případ v moderní historii křesťanství.

Zajímavá je také skutečnost, že The Worldwide Church of God a CASD jsou vlastně sesterské církve. Jejich počátky lze nalézt ve Velkém zklamání v .1844 a obě církve také brzy přijaly zachovávání soboty. Tehdy se The Worldwide Church of God jmenovala Church of God Seventh-day. CASD a Church of God Seventh-day rozdělovalo především učení o Zavřených dveřích (Shut Door Doctrine). Toto učení se v CASD udrželo ještě nějaký čas po r. 1844, kdežto Church of God Seventh-day ho opustila téměř okamžitě.

Přístup vedení církve The Worldwide Church of God může být příkladem čestného hledání pravdy, protože po seznámení se s pracemi Brinsmeada a Ratzlaffa shledali argumenty proti zachovávání soboty natolik závažné, že se rozhodli podstoupit změnu jedné z nejdůležitějších doktrín své církve, a to i za cenu očekávaného snížení členské základny a s tím souvisejících problémů. Můžeme si klást otázku, proč se CASD neodhodlala k podobně razantnímu kroku.

2007 - S. MacCarty (zastánce soboty)

30 let po vydání Bacchiocchiho knihy *From Sabbath to Sunday*, se v r. 2007 objevila další publikace na podporu soboty od CASD nazvaná *In Granite or Ingrained?*, kterou napsal pověřený teolog této církve Dr. Skip MacCarty.

pozn. název MacCartyho práce je slovní hříčka z angl. jazyka: Granite = žula, Ingrained = hluboce zakořeněný. Název jeho práce by se tedy dal volně přeložit jako "Vytesáno do kamene nebo do srdce?"

Jeho poměrně obsáhlá a dlouhá práce v podstatě dochází k podobně spleťtým závěrům jako jeho předchůdce Dr. Bacchiocchi. Dle názoru recenzenta (K. B. Wynne) "*je cílem MacCartyho práce demonstrovat, že bez ohledu na to, jaký zmatek v této otázce Dr. Bacchiocchi způsobil, sobotu není možno žádným způsobem zdiskreditovat, protože je hluboce zakořeněna (ingrained) v srdcích Božího lidu od počátku věků*"

Protože jeho kniha byla vydána jako oficiální publikace Andrewsovy univerzity, lze předpokládat, že obhajuje aktuálně platné učení CASD. A protože MacCarty souhlasí se závěry Bachiocchiho, včetně jeho výkladu Kol 2,16.17, měla by CASD logicky dnes zachovávat všechny známé židovské svátky a přehodnotit svůj postoj k prorockému úřadu E. G. Whiteové. Můžeme si opět klást otázku, proč tak církev nečiní a staví se tím polovičatě k "pravdě" potvrzené jejími předními teology.

(Informace uvedené v Příloze 1 čerpají informace z publikace "Lying for God" od Kerry B. Wynna)

Příloha č. 2 - Pohanský Den Slunce a neděle

Křesťané opustili zachovávání soboty tak rychle, že zde nebyl žádný čas v němž by mohlo získat vliv pohanské uctívání slunce či ve kterém by mohla hrát roli Katolická církev. Ap. Pavel zemřel mezi lety 64-67 n. l. a svoji poslední epištolu sepsal krátce před svojí smrtí, pravděpodobně kolem r. 63. Za necelých 40 let od jeho smrti se již většina křesťanů schází k bohoslužbě v neděli. Dokonce i Bacchiocchi připouští, že zachovávání neděle bylo široce rozšířeno kolem r. 100 n. l. a stalo se univerzálním do cca r. 140 n. l. Je zajímavé, že stejný postoj, tj. r. 100 n. l. jako potvrzené datum pro široce rozšířený zvyk zachovávání neděle, vyjádřil již první adventistický teolog J. N. Andrews čtyři roky před tím, než byla z adventního hnutí v r. 1863 oficiálně založena Církev Adventistů s.d.

V šedesátých letech 20. století byl vytvořen postupným výzkumem teologů mnohem jasnější obraz rané církve a tyto informace vnesly značný rozruch do řad zastánců soboty. Církevní historikové našli silné důvody pro tvrzení, že sbory z pohanů pravděpodobně nikdy sobotu nezachovávaly a že sbory ze Židů, které inklinovaly k zachovávání soboty, se velmi brzy odklonili k fatálním herezím. Konstantinův Nedělní zákon z r. 321 n. l. nezměnil den bohoslužeb křesťanů. Pouze tento den, který církev již 200 let zachovávala, učinil přístupným pro křesťany z otroků a další, kteří tak mohli navštěvovat církev bez hrozby vzniku konfliktů se svými pány. Zároveň tento nový pohled na ranou církev demonstruje, že zatímco sobotu zachovávající sbory ze Židů upadly do herezí, a byly tak v průběhu prvních staletí postupně ztraceny pro křesťanstvo, neděli zachovávající pohanské sbory pomáhaly růstu církve tím, že přiváděli nové věřící, kteří pak dále zachovávali tento přístup a nesli evangelium do světa. V ostrém kontrastu k tomu, co své následovníky učí CASD, nebyli zastánci soboty žádnými hrdiny rané církve. Naopak se postupně odklonili k herezím jako ebionismus a gnosticismus a tím fakticky odpadli od křesťanství.

(Lying for God, Kerry B. Wynne, str. 6)

Bacchiocchi se pokoušel zachránit alespoň část konspirační/odpadlické teorie E. G. Whiteové, konkrétně koncept, že pohanské uctívání slunce ovlivnilo křesťany a přivedlo je k zachovávání neděle. Slunce bylo v historii a zejména ve starověku, vždy často uctíváno. Aby však Bacchiocchiho teorie získala důvěryhodnost, potřeboval by prokázat minimálně dvě skutečnosti: za prvé by musel demonstrovat s dostatečnou přesvědčivostí, že uctívání slunce bylo natolik rozšířené v Římské říši v letech 100-140 n.l., aby mohlo potenciálně ovlivnit křesťanství v otázce dne bohoslužeb (na základě potřeby mít jednotný den bohoslužeb v celé říši). A za druhé by musel poskytnout adekvátní průkazné svědectví, že tímto způsobem křesťanství skutečně ovlivněno BYLO. Čím mimořádnější se nějaká teorie jeví, tím větší je logicky i požadavek na sílu podpůrných důkazů v její prospěch.

Ve své knize *Sabbath under Crossfire* (1998), věnuje Dr. Bacchiocchi téměř celou jednu kapitolu diskuzi, ve které se zabývá možností existence slunečního kultu, případně tím, zda byl tento kult rozšířen v letech 70-140 n.l. V jeho zdrojích však není konzensus. První předpoklad tak není naplněn.

Ve zbylé části této kapitoly se pak Dr. Bacchiocchi pokouší dokázat, že Římané používali 7-denní kalendář, který koresponduje se 7-denním kalendářem židovským. Je bolestně zřejmé, že se pouze chytá stěbla, když chce prokázat, že v tomto období v římské říši byl 7-denní kalendář byt' jen limitovaně používán. Většina historických zdrojů, které se mi podařilo lokalizovat, ukazuje, že Římané v novozákonní době používali 8-denní týden a že den na oslavu slunce byl druhým dnem tohoto osmidenního týdne. Všechny zdroje jsou v tomto ohledu konzistentní a ukazují, že Římané nepřijali 7-denní týden až do roku 300 n.l. Na druhé straně jsem našel pár zdrojů, které ukazují, že se v Římské říši mohl používat 7-denní týden zhruba v době 100 či více let před narozením Krista. V knize *From Sabbath to Sunday*, Dr. Bacchiocchi tvrdí, že někteří historikové věří, že 7-denní kalendář byl široce rozšířen v Římské říši v druhé polovině 2. stol n.l. Přejít od dodržování soboty ke shromážděním v neděli nabyt však již v r. 140 n.l. univerzálního rozsahu. V té době se však den pojmenovaný na počest slunce shodoval jen zřídka s prvním dnem židovského kalendáře. Jak potom mohli být křesťané v té době v pokušení přijmout den slunce z důvodu, že je údajně shodný s židovským prvním dnem (nedělí)? Především se však musíme ptát, proč je vlastně celé toto téma diskutováno, když máme doloženo, že minimálně některé křesťanské církve z pohanů zachovávaly neděli již v letech 50-70 n.l. a kolem roku 100 n.l. již ve velkém rozsahu. Druhý předpoklad proto také není naplněn.

Dokonce i sám Bacchiocchi připouští, že: "Asociace mezi křesťanskou nedělí a pohanským uctíváním dne slunce není explicitní před dobou, v níž žil Eusebius (260-340 n.l.)" (*From Sabbath to Sunday*, p. 264). Teprve z let 260-340 n.l. nacházíme definitivní historické záznamy o tom, že jeden či více kultů uctívajících slunce využívaly ke svým oslavám neděli. Před touto dobou však je velmi obtížné prokázat jakoukoli souvislost mezi slunečními kulty a ceremoniálními tradicemi pořádanými v neděli.

(Lying for God, Kerry B. Wynne, str. 17)

Použitá literatura

D. A. Carson ed., From Sabbath to Lord's Day, a biblical, historical and theological investigation, Zondervan, 1982

D. Ratzlaff, Sabbath in Christ, LAM Publications, 2010 (4th revised edition)

J. A. Gladson, Does the letter of Colossians refer to the Sabbath? A response to Ron du Preez

K. B. Wynne, Lying for God.

<http://truthorfables.com/LYING%20FOR%20GOD.pdf>

W. Hohmann, Sabbath Refutations

<http://truthorfables.com/Sabbath%20Refutations.pdf>

R. K. Sanders, Renouncing The Sabbath After 47 Years as of 2002

http://truthorfables.com/Renouncing_the_Sabbath.htm

R. K. Sanders, Sabbath, Not a Law for Christinas

http://truthorfables.com/Sabbath_Not_A_Law.htm

R. K. Sanders, Sunday in the First Centuries

http://truthorfables.com/Sunday_First_Centuries.htm

D. M. Canright, Seventh-day Adventism RENOUNCED, 1889

http://members.tripod.com/~Help_for_SDAs/SDAism-RENOUNCED-by-D-M-Canright.html

S. Bacchiocchi, From Sabbath to Sunday. 1977

http://www.friendsofsabbath.org/Further_Research/Bacchiocchis%20Research/From%20Sabbath%20to%20Sunday.pdf

S. Bacchiocchi, The Sabbath Under Crossfire: A Biblical analysis of Recent Sabbath/Sunday Developments

<http://www.scribd.com/doc/23809513/The-SABBATH-Under-Crossfire-Samuele-Bacchiocchi>

Expositor's Bible Commentary

M. Finley, Téměř zapomenutý den, Advent-orion, 1995

K. Strand, Sabbath, Biblical Commentary č.12 (SDA Theology), 2000

J. Beneš, Desítka, Návrat domů, 2008

J. R. W. Stott, Kázání na hoře

Použité zkratky

LXX - Septuaginta, řecký překlad Starého zákona

B21 - moderní český překlad Bible pro 21. století

CEP- Český ekumenický překlad bible

NBK - Nová bible kralická

CASD - Církev Adventistů sedmého dne